

HIRL
HOGER INSTITUUT
VOOR READAPTATIEWETENSCHAPPEN LEUVEN
SOCIAAL HOGER ONDERWIJS

Internethulpverlening in de Bijzondere Jeugdzorg

Een gids voor jou als begeleider

Eindverhandeling aangeboden
tot het verwerven van het diploma:

BACHELOR IN DE SOCIALE
READAPTATIEWETENSCHAPPEN

Door : Rik Van Kerckhoven
Promotor : Jan Gorissen

ZITTIJD : juni 2012

HIRL
HOGER INSTITUUT
VOOR READAPTATIEWETENSCHAPPEN LEUVEN
SOCIAAL HOGER ONDERWIJS

Internethulpverlening in de Bijzondere Jeugdzorg

Een gids voor jou als begeleider

Eindverhandeling aangeboden
tot het verwerven van het diploma:

BACHELOR IN DE SOCIALE
READAPTATIEWETENSCHAPPEN

Door : Rik Van Kerckhoven
Promotor : Jan Gorissen

ZITTIJD : juni 2012

Dankwoord

Dit werk kon slechts tot stand komen dankzij de steun en hulp van vele mensen.

Ik dank 'De Waaiburg', de stage organisatie waar ik stage heb mogen lopen en die me het onderwerp aanreikten.

Bijzondere dank gaat uit naar mijn promotor, Jan Gorissen, voor het verstrekken van informatie en het kritisch evalueren van de tekst. Deze samenwerking heeft bijgedragen tot het uitwerken van een eindwerk waar we beiden fier op kunnen zijn. Daarnaast ook een gemeend woord van dank aan mijn mama, Gerd Nevelsteen en mijn zus, Hanne Van Kerckhoven, voor de gedetailleerde bemerkingen bij de tekst.

Speciale dank gaat uit naar Julie Van Elst, begeleidster van de Waaiburg, voor de begeleiding, vooral bij de aanvangsfase van dit werk. Hierdoor kon de basis gelegd worden van de informatie en de verdere uitwerking van het geheel.

Verder ook een dank aan Jo Van Hecke. Door de passie waarmee hij vertelde over onlinehulpverlening kreeg ik de kriebel ook te pakken, op zijn website heb ik ook zeer veel informatie kunnen vinden.

Tenslotte wil ik mijn vrienden, kennissen en familie bedanken voor hun niet aflatende morele steun gedurende het voorbije jaar.

Inhoudsopgave

Inleiding.....	1
1.Specifieke opdracht.....	3
1.1 Inleiding.....	3
1.2 Ontstaansidee.....	4
1.3 Doelgroep.....	4
1.3.1 Algemeen.....	4
1.3.2 Doelgroep.....	5
1.3.3 Opnamecriteria.....	5
1.3.4 Individuele begeleiding.....	6
1.3.5. Bedenking.....	6
1.4 Stageorganisatie.....	7
1.4.1 Visie.....	7
1.4.2 Missie.....	7
1.4.3 Doelstellingen.....	8
1.5. Aanpak en verdere opvolging van internethulpverlening.....	9
1.6. Besluit.....	9
2. Internethulpverlening.....	11
2.1 Inleiding.....	11
2.2 Situering in de tijd.....	11
2.3. Het verloop.....	12
2.3.1 Stap 1: Is het nuttig voor de organisatie?.....	12
2.3.2 Stap 2: Bepaal de doelen van je organisatie.....	14
2.3.3 Stap 3: Bereid je organisatie voor.....	15
2.3.4 Stap 4: Kies de juiste middelen.....	17

2.3.5 Stap 5: Start.....	19
2.3.6 Stap 6: Hou je project aan de gang	20
2.3.7 Stap 7: Gegevens verzamelen en evaluatie	22
2.3.8 Stap 8: Reële kosten	23
2.4 Middelen	24
2.4.1 Sociale netwerksites: Facebook, Twitter, Netlog, Noxa,.....	24
2.4.2 Onderzoekscijfers sociale media.....	35
2.4.3 Portal Page	37
2.4.4 Educatieve games.....	39
2.4.5 Google Maps/ Google Earth/ Google Streetview	46
2.4.7 Ning-pagina	48
3. Privacy en veiligheid online	50
3.1 Inleiding	50
3.2 Waarom is privacy een aandachtspunt?	50
3.3 Hoe kan privacy misbruikt worden?.....	50
3.3.1 Wachtwoord.....	50
3.3.2 Chatten en privacy.....	53
3.3.4 Webcam.....	55
3.3.5 Afspreken met vreemden	56
3.4 E-safety kid van Telenet Foundation	59
3.4.1 Het pakket bestaat uit	59
3.4.2 Hoe werkt het?	59
3.4.3 Mijn bedenkingen	60
3.5 De juiste click – een interactief spel rond veilig internetgebruik.....	60
3.5.1 Hoe werkt het spel?.....	61
3.5.2 Bevindingen	62

3.5.3 <i>Waarvoor is het spel goed?</i>	62
3.6 Besluit	63
4. Cyberpesten	64
4.1 Inleiding	64
4.2 Wat is cyberpesten	64
4.3 Soorten cyberpesten	64
4.3.1 <i>Cyberpesten via games</i>	64
4.3.2 <i>Cyberpesten via e-mail</i>	65
4.3.3 <i>Cyberpesten via het chatten</i>	65
4.3.4 <i>Cyberpesten via de webcam</i>	65
4.3.5 <i>Cyberpesten via profielen</i>	65
4.3.6. <i>Cyberpesten via de gsm/ smartphone</i>	66
4.4 Gevolgen en verschillen	66
4.5 Tips voor de gepeste	66
4.6 Wat doen als begeleider	67
4.7 Lespakket: "Stop Cyberpesten"	68
4.8 Besluit	68
5. Ervaring bij internethulpverlening	69
Algemeen besluit	71
Bibliografie	73

Inleiding

Ik heb de kans gekregen een eindwerk te mogen schrijven rond internethulpverlening binnen de Bijzondere Jeugdzorg.

Vanuit mijn studierichting Sociale Readaptatiewetenschappen hebben we geleerd hoe een beroep en een sector zich continu zal moeten aanpassen aan ontwikkelingen in de samenleving. Technologische ontwikkelingen zijn al langer bezig binnen de sociale sector. Kijk maar naar hulplijnen zoals drugspreventie of de zelfmoordlijn. Sinds kort is er ook een nieuwe wending binnen deze technologische ontwikkelingen, namelijk internethulpverlening binnen de Bijzondere Jeugdzorg.

Dit project staat nu nog in zijn kinderschoenen. Vele organisaties moeten nog uitmaken of ze al dan niet mee in de boot stappen van het werken met de online hulp. In het begin van mijn 3de jaar stage heb ik vanuit 'De Waaiburg', de organisatie waar ik stage liep, de kans gekregen om dit project uit te werken in een eindwerk dat kan dienen als inspiratie voor 'starters'.

Om deze organisaties een hart onder de riem te steken en ze op weg te helpen heb ik dit eindwerk geschreven. Dit eindwerk is echt gericht naar begeleiders die binnen hun organisatie willen starten met online hulp. Omdat nogal wat begeleiders zelf weinig kennis hebben van internet en al zijn applicaties leg ik dit zeer laagdrempelig uit in dit eindwerk. Ook zal je doorheen het verhaal merken dat ik er veel praktijkvoorbeelden heb ingestoken, om de interesse van de begeleiders aan te wakkeren, maar ook om te laten zien dat online hulpverlening daadwerkelijk werkt.

Eerst en vooral neem ik jullie mee doorheen mijn specifieke opdracht. Hier leg ik uit in welke organisatie ik stage gelopen heb, hoe we tot het idee gekomen zijn om te starten met internethulpverlening en hoe het verder opgevolgd wordt.

In het volgende hoofdstuk ga ik dieper in op de internethulpverlening op zich. Hier schets ik van waaruit het ontstaan is, welke stappen je best doorloopt en in welke volgorde.

Ook komen in dit hoofdstuk de verschillende middelen aan bod die ik uitgetest heb in de leefgroep of die misschien van toepassing kunnen zijn op jouw organisatie. Hoe moet je omgaan met Facebook, hoe werkt Twitter, wat is Noxa,...?

Ik zal het hier niet enkel hebben over de sociale netwerksites. Ook komen er enkele handige tools aan bod die je kunt gebruiken tijdens (individuele) begeleidingsmomenten in je leefgroep. Voorbeelden hiervan zijn de aanmaak van een kindvriendelijke startpagina, educatieve games, met Google Maps bekijken hoe groot de netwerkcirkel is van een bepaald kind,...

Door veel begeleiders wordt internethulp soms bekeken als iets onveilig. Alles binnen de Bijzondere Jeugdzorg moet namelijk afgeschermd, beschermd blijven. Dit is geen enkel probleem als je werkt met de methodiek Internethulpverlening. In hoofdstuk 3 leg ik uit hoe je op een veilige manier omgaat met internet, hoe je goede wachtwoorden instelt, hoe je moet omgaan met chatten en wat te doen met kinderlokkers.

Heb je het idee dat je hier moeilijk met de kinderen uit je leefgroep over kan praten? Geen zorg, achteraan dit hoofdstuk heb ik enkele spelen geplaatst die de kinderen op een creatieve en interactieve manier aan het denken zet rond veiligheid en privacy op het internet.

Internet is ook niet altijd positief. Cyberpesten kent iedereen nu wel, maar hoe ga je hier mee om? Hoe je dit moet doen zowel als begeleider, als ouder of zelfs als kind? Dat kan je lezen in dit hoofdstuk.

Om af te sluiten geef ik jullie ook nog mijn kritische bedenking mee rond het werken met internethulpverlening. Wat bij mij in de organisatie goed liep, wat minder goed. Wat kan er volgens mij nog verbeteren binnen de internethulp, enz.

Hopelijk kan ik hiermee vele organisaties op weg helpen bij het opstarten van internethulpverlening binnen hun organisatie.

Veel lees- en uittestplezier !

1. Specifieke opdracht

1.1 Inleiding

20 jaar geleden was opvoeder zijn relatief simpel. Kinderen wisten dat ze moesten luisteren, gingen naar school en na afloop gingen ze buiten spelen. Of ze gingen zwemmen met vrienden en daar maakten ze weer nieuwe vrienden. Begeleiders wisten waar het kind zich bevond en met wie hij aan het spelen was. Hun sociale netwerk was overzichtelijk. Ouders en begeleiding telefoneerden met elkaar om te horen of het kind kon komen spelen, haalden hen af en sloegen achteraf nog een praatje.

Die tijden zijn deels voorbij. Natuurlijk vinden ze nog steeds hun beste vrienden in de jeugdbeweging en op school, daar mag je zeker van zijn. Maar doorheen de jaren is er iets anders heel belangrijk geworden voor de kinderen, namelijk het internet. Je denkt dat dit allemaal normaal is, kinderen gaan mee met hun tijd. Maar gaan wij als opvoeders wel mee? Weet jij als opvoeder wat de kinderen uit je leefgroep allemaal bezig houdt op het internet, naar welke sites ze surfen, welke informatie ze opdoen?

Meer dan 90% van de kinderen gaat tegenwoordig online. Scholen sporen hen ook aan om dit te doen. De kinderen zoeken er informatie voor hun spreekbeurt, maken er taken, lossen er oefeningen op. Maar dit is niet alles. Vrijwel alle kinderen gebruiken het internet om te communiceren. Facebook, MSN, Noxa, Netlog,... ik hoor andere sociale netwerksites tot hier door je hoofd ratelen.

Ze maken er online vriendschappen aan, onderhouden die, worden verliefd, krijgen verkering, maken het ook terug gedaan... Hun hele sociale leven begint zich soms hierop af te spelen. Hebben wij hier rekening mee gehouden en hebben wij dit in de hand? Nee hoor. En we moeten het niet verbloemen, op het internet staat ook porno en zitten meer kinderlokken dan je in het dagelijks leven zult tegenkomen.

Dit is nu juist de reden waarom ik mijn eindwerk hierrond maak, hoe begeleid je jongeren bij het gebruik van internet.

Mijn bedoeling is om duidelijk te maken wat kan en wat niet kan en hoe we het mogelijk kunnen aanpakken/ opvolgen. Er bestaan op het internet al zoveel handige applicaties die voor andere doeleinden gebruikt worden dan waarvoor wij ze gebruiken. Denk open-minded en je toepassingsinstinct vindt heus nog andere dingen dan waar wij ons mee hebben bezig gehouden in de organisatie.

De specifieke opdracht van mijn eindwerk is eigenlijk de praktijk die ik getoetst heb op mijn stagedoelgroep door het zoeken naar mogelijke programma's die om één of andere reden gebruikt kunnen worden in de begeleiding van kinderen binnen de bijzondere jeugdzorg. Deze programma's en praktijkvoorbeelden vind je terug doorheen dit eindwerk. Ik leg ze uit

vanuit het standpunt van een opvoeder die er nog niet al te veel van weet. Alles wordt stap voor stap uitgelegd aan de hand van voorbeelden met screenshots uit de programma's zelf waar ik vind dat ze nodig zijn om jou als opvoeder een duidelijk beeld mee te geven. Uiteraard kan dit ook door andere opvoeders buiten de setting gebruikt worden, bv. door ouders, jeugdwerkers,...

1.2 Ontstaansidee

Het idee is eigenlijk gekomen vanuit de organisatie waar ik stage liep; namelijk "De Waaiburg VZW" te Geel. Toen ik vorig jaar tijdens een vergadering aangaf dat ik dit jaar een eindwerk moest maken en iets vernieuwend wou doen met een totaal nieuwe blik kwam het team met het idee om mee in de boot te stappen met het Social Media verhaal binnen de Bijzondere Jeugdzorg. Julie Van Elst (opvolgster Social Media binnen de Waaiburg) is hierover komen praten tijdens een vergadering en ik wist dadelijk dat ik mijn eindwerk hierrond wou maken. Ik heb contact opgenomen met haar en dan hebben we bekeken wat er mogelijk was. Ik ben ook naar een infodag geweest rond internethulpverlening, cyberpesten, privacy, waar ik zeer veel heb opgestoken. De grootste motivatie tijdens deze sessies kwam zeker van Jo Van Hecke. Hij is in België de pionier op het vlak van internethulpverlening binnen de bijzondere jeugdzorg en heeft mij zo geboeid dat ik dit onderwerp zeker niet meer uit handen wou geven.

1.3 Doelgroep

1.3.1 Algemeen

De Leeuwerik is een residentiële leefgroep binnen De Waaiburg vzw die, in het kader van de Bijzondere Jeugdbijstand, aan kinderen en jongeren verblijf en begeleiding biedt. Er is plaats voor een aan de individuele noden aangepaste, multidisciplinaire werking. De begeleiders willen in de eerste plaats een gezellig en veilig leefklimaat bieden met een duidelijke structuur, waarin de opgenomen minderjarigen een leeftijdsaangepaste graad van zelfstandigheid kunnen ontwikkelen, zonder hierbij het gezin van de jongeren uit het oog te verliezen.

Naast de groepsbegeleiding en de dagelijkse zorg wordt per kind een doelgerichte individuele aanpak uitgewerkt, die wordt regelmatig geëvalueerd en bijgestuurd. Daarbij kan o.a. aandacht worden besteed aan volgende items: de omgang van het kind met zijn gezins- en familieleden, het functioneren in de groep, op school of in clubverband, de omgang met de ruimere sociale omgeving.

1.3.2 Doelgroep

Bij de aanmelding van de jongeren en hun gezin is er steeds sprake van een 'problematische opvoedingssituatie'. Vaak is de situatie gegroeid uit een samenspel van factoren die doorgaans al lang aan de gang zijn. De vraagstelling is meestal een complex geheel van problemen, gelegen in:

- Het kind
- Het gezin
- De ruimere omgeving (familie, vrienden, buurt,...)

De minderjarigen die opgenomen worden in de Leeuwerik zouden we als volgt kunnen typeren:

- Kinderen, komend uit een gezin dat wordt gekenmerkt door het langdurig voorkomen van een verwaarlozende opvoedingsrelatie en dit reeds in de fase van de vroegste ontwikkeling. Deze kinderen vertonen een achterstand op verschillende ontwikkelingsgebieden en ontwikkelingsstoornissen, vaak in combinatie met gedragsproblemen.
- Kinderen die door verschillende omstandigheden (o.a. gezinsfactoren, traumatische ervaringen,...) in hun gezonde psychische ontwikkeling bedreigd worden
- Kinderen die nood hebben aan een veilig en gestructureerd leefklimaat

1.3.3 Opnamecriteria

In de Leeuwerik worden minderjarigen opgevangen die voor een kortere of langere periode niet meer in hun gezin kunnen verblijven. Er is plaats voor 11 minderjarigen, jongens en meisjes, in leeftijd variërend van 0 tot 18 jaar. Er wordt echter gestreefd naar opname van lagere schoolkinderen. Jongeren, ouder dan 14 jaar worden niet opgenomen. De opnameduur is afhankelijk van de individuele vraagstelling.

De kinderen die in aanmerking komen voor opname mogen omwille van hun problematiek of handicap geen te specialistische hulp vergen. Hierbij denken wij aan:

- Kinderen met een matige of ernstige mentale, fysieke en/of sensorische handicap.
- Kinderen met een uitgesproken psychiatrische problematiek (bv. ernstige contactstoornis zoals autisme)
- Kinderen met persistent risicogedrag op het gebied van weglopen, verslaving, agressie

Voor er over het al dan niet opnemen van een kind wordt beslist is er een kennismakingsgesprek waarbij de ouders, het kind, de verwijzer en eventueel andere belangrijke personen uitgenodigd worden die dicht bij het kind staan (bv. oma, tante).

1.3.4 Individuele begeleiding

Zoals je hierboven merkt werken zij met een sterke individuele aanpak, wat er voor zorgt dat er heel wat individuele begeleidingsmomenten zijn. Deze momenten zijn ideaal om internethulpverlening toe te passen. De onderwerpen die je normaal in gesprekken aan bod laat komen kan je dan aan de pc doen, dit maakt het lossen, geeft je een houvast en maakt het dat je verborgen informatie kan lospeuteren zonder dat de jongere het zelf beseft. Let er wel op dat je je in de begeleidersrol zet, en niet te vriendschappelijk overkomt, want dat zorgt op latere basis voor problemen.

Tijdens deze gesprekken kunnen zaken aan bod komen zoals:

- De netwerkcirkel van het kind. Hierbij kan je gebruik maken van de vriendenlijst van facebook, google maps,...
- Problemen met bv. echtscheiding. Dan kan je samen zoeken op het internet naar site's waar informatie staat over echtscheidingen of belevenissen van andere kinderen die hetzelfde hebben meegemaakt.
- Hoe op je gewicht letten. Hiervoor is een zeer leuk educatief spel aanwezig waarover ik later meer vertel.
- Aanpassen van het wachtwoord van MSN, omgaan met webcamgebruik, contact met onbekenden. Hierbij kan je gebruik maken van het boekje 'e-safetykit' van Telenet Foundation waarover later ook meer informatie volgt.

1.3.5. Bedenking

Dit is toegepast op mijn doelgroep. Dit wil niet zeggen dat het bij een andere doelgroep niet aanslaat, integendeel, probeer het uit! Ik heb het ook moeten ontdekken met vallen en opstaan, zoek naar juist die dingen die interessant kunnen zijn voor jouw doelgroep. Denk openminded en ga ervoor.

Het geeft jou als opvoeder meer info over het kind, zorgt onrechtstreeks voor een betere band en het kind bevindt zich in zijn vertrouwde omgeving (aan de PC) dus voelt zich op zijn gemak. Test deze dingen niet uit in een omgeving die onbekend is voor het kind, of op een computer waar het kind nooit mee werkt.

Zo wordt er bij mij in de leefgroep veel gebruik gemaakt van MSN en Facebook. Misschien is dit bij jullie in de organisatie wel anders? Voel je niet alleen, deze hulpverlening staat in zijn beginschoenen. Merk je bijzondere dingen bij jullie in de organisatie, heb je leuke nieuwe programma's gevonden? Laat iedereen die met dit thema bezig is er van meegenieten. Er is een sociale netwerksite waar je jezelf op kan aanmelden genaamd www.e-hulpvlaanderen.be, waar enkel mensen aanwezig zijn die even geïnteresseerd zijn in online hulpverlening als jij. Meer over deze site volgt in het hoofdstuk 'internethulpverlening'.

1.4 Stageorganisatie

1.4.1 Visie

De Waaiburg werkt vanuit een emancipatorische visie op hulpverlening. Als we het hebben over emancipatorische hulpverlening vertrekken we vanuit een aantal fundamentele uitgangspunten. Die uitgangspunten bundelen een aantal waarden, houdingen en overtuigingen waar de Waaiburg als organisatie achterstaat. Emancipatorische hulpverlening is geen aaneenschakeling van interventietechnieken maar gaat terug naar een basishouding. De Waaiburg kiest ervoor om deze uitgangspunten na te streven. Het is een basisvisie die gemeenschappelijk is voor alle afdelingen en die uiteindelijk richting moet geven bij het uitwerken van de pedagogische concepten van de verschillende afdelingen.

De uitgangspunten waar de Waaiburg het over heeft zijn:

- Fundamenteel respect voor de cliënt
- Maximale openheid en eerlijkheid
- Principe van wederkerigheid
- Principe van gelijkwaardigheid
- Maximale verantwoordelijkheid

1.4.2 Missie

De Waaiburg wil tegemoetkomen aan een maatschappelijke nood namelijk opvang en integrale begeleiding bieden aan kinderen, jongeren en hun gezin waarbij de opvoedingssituatie problematisch verloopt. Via een gedifferentieerd aanbod streeft De Waaiburg naar maatschappelijke (re)integratie.

De Waaiburg wil vanuit een emancipatorische visie zorg op maat bieden en hierbij netwerkgericht werken. De begeleiding wil hierbij een brugfunctie zijn tussen de cliënt en de maatschappij.

Verder wil De Waaiburg zorg dragen voor zijn medewerkers. Dit door de keuze te maken voor een horizontale organisatiestructuur. Overleg, aandacht voor, bieden van ontplooiingskansen, ruimte om nieuwe zaken uit te werken,... zijn hierbij belangrijk.

Toch heb ik al gemerkt dat deze horizontale organisatiestructuur niet op alle vlakken terug te vinden is. Zo heb je bepaalde werknemers binnen De Waaiburg die onbedoeld een hogere status krijgen toebedeeld, doordat ze meer verantwoordelijkheid hebben en stipt willen zijn in alle zaken waar ze mee bezig zijn.

Naast deze hoofdopdracht van kwaliteitsvolle hulpverlening bieden, wil De Waaiburg ervaringen en tekorten signaleren aan betrokken overheden en werken aan scheefgegroeide maatschappelijke structuren. Ook wil de organisatie maatschappelijke evoluties en trends van dichtbij opvolgen.

(De Waaiburg vzw. 2010: 1,2)

1.4.3 Doelstellingen

De Waaiburg biedt gepaste hulpverlening, op maat van kind/jongere en gezin, aansluitend bij hun hulpvraag. De hulpvragers, ouders-kind/jongere worden betrokken bij het hulpverleningsproces in al zijn aspecten.

Het aanwezige netwerk wordt hierbij geactiveerd en waar mogelijk uitgebouwd.

Verder is de inspraak en participatie op De Waaiburg ook ruimer uitgebouwd dan alleen bij het eigen hulpverleningsproces. Zo is er een zeer goede communicatie tussen de verschillende leefgroepen. Hierdoor kunnen ze snel aan informatie komen, of de werkdruk in het weekend verlagen.

De Waaiburg heeft een horizontale organisatiestructuur. Elke medewerker heeft hierbij een specifieke bevoegdheid. Hiermee zorgt de organisatie dat elke medewerker binnen zijn bevoegdheid mee de verantwoordelijkheid draagt voor een goede werking van de organisatie.

De overlegstructuur is in die mate uitgebouwd dat elke medewerker zijn inbreng kan doen zowel op vlak van de hulpverlening aan kind/jongere en gezin, als over de werking van de afdeling, als over zaken die de organisatie aanbelangen. De Waaiburg heeft hiermee de inspraak en participatiemogelijkheden van de medewerkers zo goed mogelijk uitgebouwd.

1.5. Aanpak en verdere opvolging van internethulpverlening

Hoe ik het thema internethulpverlening juist aangepakt heb zal je merken doorheen dit eindwerk, ik kan je wel meegeven dat het zeker zijn effect gehad heeft op de doelgroep en op de organisatie zelf. Zo gaat de organisatie zich ook verder personaliseren in het gebruik van internet zodat de oude/klassieke tradities wat buiten spel gezet worden. Het geeft de organisatie zeker een frisse, jonge adem.

De verdere opvolging in de toekomst gebeurt door Julie, zij is degene die de vergaderingen rond "Social Media" leidt op de stageplaats en die zich hier ook mee bezig houdt.

Vanuit de leefgroep zelf wordt het verder opgevolgd door Sara (opvoedster) en mezelf tijdens de stage, wij blijven technieken toepassen en blijven zoeken naar nieuwe mogelijkheden en ideeën.

1.6. Besluit

Zoals je merkt staat de stageorganisatie helemaal achter het idee rond Internethulpverlening. Dit is wel nodig, het is zeker geen éénmansjob die je voor de gehele organisatie kan uitwerken, je moet er echt langs alle kanten mee geholpen worden. Ook is het iets wat in sommige organisaties niet direct aanslaat, maar zoals iedereen moet ook de Bijzondere Jeugdzorg mee met de tijd, het is vernieuwend en allemaal nog wat duister, maar neem het gerust aan, we gaan beter vroeg mee in dit alles, dan laat, of nooit. Want we weten allemaal dat onze jongeren echte kanjers zijn in het gebruik van internet, waarom hun opvoeders dan niet?

Natuurlijk heb je in elke organisatie ook weerstanden. Niet iedereen is zomaar voorstander van deze nieuwe methodiek. Laat je niet meeslepen door hen die het niet direct zien zitten. Probeer het samen uit en je zal merken dat uiteindelijk de rest ook mee op de kar zal springen. De meesten die voor weerstand zorgen zijn de mensen die weinig kennis hebben van sociale netwerksites, veiligheid op het internet enz. Hiervoor schrijf ik ook deels mijn eindwerk, zodat zij inzien dat er werkelijk met alles rekening gehouden wordt. Het is juist leuk als ook diegenen die weinig kennis hebben nu na het uittesten van deze methodiek inzien dat dit een vernieuwende kijk kan geven op hulpverlening binnen de bijzondere jeugdzorg.

Het is niet de bedoeling dat internethulpverlening de gewone vertrouwde hulpverlening overneemt. Het is enkel een aanvullend hulpmiddel dat zeer dicht bij de leefwereld van de kinderen aansluit.

In het volgend hoofdstuk leg ik uit welke methodieken/ technieken ik heb toegepast en hoe ze gebruikt kunnen worden. Daar begint de praktijk die ik heb toegepast echt aan het licht te komen.

Wat me vooral opviel was hoe fier de jongeren zijn dat ze iets aan jou kunnen uitleggen over al deze tools. Zij hebben door het oefenen al een grote kennis opgebouwd rond internet. Laat je hier niet door afschrikken, vraag juist uitleg aan de jongeren.

2. Internethulpverlening

2.1 Inleiding

Dit is waar het allemaal om draait. In het vorige hoofdstuk heb ik je meegegeven dat ik praktijk ging toetsen aan de theorie doorheen de stage. Wel in dit hoofdstuk ga ik je handige tips en nuttige informatie meedelen over middelen die te vinden zijn op het internet. Ooit gedacht dat Google Maps je kon aantonen hoe groot iemands netwerkkring is, ooit gedacht dat een PortalPage kinderen naar informatieve sites doet surfen? Nee, wel ik ook niet, maar het tegendeel is bewezen. Lijkt dit je allemaal Chinees? Geen nood hoor, ik leg alles stap voor stap uit zodat zelfs de persoon met de minste computerkennis er gebruik van kan maken.

2.2 Situering in de tijd

Internethulpverlening binnen de Bijzondere Jeugdzorg komt eigenlijk over vanuit Nederland. Hier staan ze voor op ons, in het gebruik van internet bij hulpverleningsmogelijkheden. Zo wordt het daar al enkele jaren toegepast in functie van de geestelijke gezondheidszorg en psychologische gesprekken.

In Nederland is het ontstaan doordat in 1994 een kind de Kindertelefoon een brief had gestuurd i.v.m. hulp via het internet. In 1997 zijn ze chatsessies beginnen aanbieden en zo is dat doorheen de jaren gegroeid naar een reële hulpverleningsvorm.

In ons land staat dit allemaal nog wat in zijn kinderschoenen, zeker als je het bekijkt voor de Bijzondere Jeugdzorg. Een pionier hier in België i.v.m. online hulpverlening is zeker Jo Van Hecke, hij is een werknemer van Tonuso, een organisatie binnen de Bijzondere Jeugdzorg te Anderlecht.

Hij geeft lezingen in scholen, aan opvoeders, jeugdwerkers,... om zo deze hulpverlening ook in België op gang te trekken. En met resultaat, er zijn al verscheidene organisaties die mee in de boot stappen en ook enkele scholen die interesse toonden, onder andere de Khlim te Hasselt.

Tonuso vzw was één van de partners in het Europese Incluso-onderzoek. Dit project zocht uit of sociale media de situatie van kansengroepen mee konden verbeteren. Dit project gaf de tijd en de mogelijkheid om verschillende aspecten van de combinatie computergebruik en jeugdhulp te ervaren, te testen en verder te ontwikkelen. Dit project kende drie concrete resultaten: een handleiding over hoe een organisatie kan starten met het gebruik van sociale software, het 'Incluso-spel' om te analyseren of de organisatie klaar is voor de onlinewerking

en waar de vragen en de noden zich bevinden. En een startersgids die een beknopt overzicht geeft van de handleiding om een opstart van onlinehulp te realiseren. (Bocklandt e.a. 2011: 309)

In mijn eindwerk komen ook enkele aspecten van dit project aan bod.

2.3. Het verloop

2.3.1 Stap 1: Is het nuttig voor de organisatie?

Is werken met sociale media goed voor de organisatie waar jij werkt? Deze vraag is van levensgroot belang om te kijken of de organisatie echt bereid is er voor te willen gaan, alsook wil opdraaien voor de kosten en de immateriële winsten.

Dit is de onderzoeksfase. Start klein en handel nu.

Zoek een vertrouwenspersoon, iemand die iets weet over de ruimere organisatiesamenhang, die de verantwoordelijkheid wil nemen om te leren over de wereld van de sociale media. Misschien moet je niet ver zoeken en ben jij dit wel?

Deze persoon wordt betrokken bij het adviseren en het aanbieden van oplossingen voor de directie tijdens vergaderingen over sociale media. Natuurlijk moet deze persoon voldoende tijd krijgen om zich hierover in te lichten.

Vergeet niet dat sociale media op alle niveaus kunnen voorkomen: van de kleine organisaties waar een vrijwilliger het initiatief kan nemen zich bezig te houden met een kleine groep, tot bredere schaal waar een grote organisatie meer dan 10 personen tewerkstelt die ervoor gekozen hebben de sociale media in hun werk te integreren, om dit te verduidelijken/ versoepelen kan u gebruik maken van het inclusospel.

Incluso-spel

In deze fase moet er met een groep begeleiders en de directie het 'Incluso-spel' gespeeld worden. Dit is een spel dat ontworpen is om te helpen bij het organiseren van het sociale mediaproject.

Het spel bevat 4 thema's: doelstellingen, activiteiten, tools en duurzaamheid.

Ideaal zou zijn moest het spel gespeeld kunnen worden door ongeveer 8 personen. (wij waren met 8 en dat liep perfect).

Jo Van Hecke, <http://e-hulpvlaanderen.ning.com> (08.05.2012).

De bedoeling is om aan de hand van de kaartjes die aan bod komen te bespreken van waaruit de organisatie wil werken met sociale media. Hier bespreekt men de doelstellingen, tools, bereidheid en de activiteiten die weergegeven worden op de kaartjes. De echte kracht van het spel is te kijken hoe anderen denken over het gebruik van sociale media binnen de organisatie. Ik merkte bij ons in de organisatie dat deze denkpijlers zeer ver uit elkaar lagen. Dat maakt het juist interessant, als je deze kan bundelen en hieruit kunt verder werken zit je op het goede spoor.

De totale tijd van het spel wordt geschat op 2,5uur. Het spel is alleen bedoeld om ruimte voor discussie te creëren, afwijken van de spelregels is dus geen probleem.

Het geeft je duidelijke standpunten van waaruit je als organisatie kan vertrekken. Met je projectgroep bekijk je dan samen welke doelstellingen men wil bereiken en welke minder van belang zijn. Dit spel verloopt volgens een bepaald puntensysteem waardoor je echt wel gedwongen wordt om keuzes te maken tussen bepaalde doelstellingen.

Het spel is beschikbaar via de site www.incluso.org

Als je als organisatie wil beginnen met online hulpverlening is het zeker een must om dit spel eerst te spelen.

Hier wordt net zoals op elke andere vergadering verslag van gemaakt en doorgestuurd naar alle leden van de projectgroep. Wie verslag neemt spreek je zelf af binnen je projectgroep.

Vergaderen

Er zullen ook enkele vergaderingen georganiseerd moeten worden. Het is van groot belang dat de grenzen van het project goed worden afgebakend voor de toekomst. Het doel in deze fase is om zinvolle informatie te verzamelen. Als vanuit de directie het antwoord luidt: "Nee, we zijn er niet klaar voor", betekent dat niet het einde, werk aan de aandachtspunten en de obstakels om zo een manier te vinden om ze te overwinnen. Er is natuurlijk ook een kans dat de directie helemaal niet mee wil in dit verhaal. Dan heb je het nog geprobeerd en kan jij je hier vrijwillig nog steeds mee bezighouden als je dit bespreekt met directie en je teamleden. Maar dit verwacht ik niet, ook in de organisatie waar ik stage deed is de directie direct mee

in de boot gestapt. Het is best mogelijk om het op eigen houtje te doen, dan ga je wel niet zo uitgebreid kunnen werken, maar wel kan je enkele accenten aanhalen. Als de rest van het team en de directie merken dat het werkt gaan ze al veel sneller toehappen om mee in het bootje te stappen.

Wat te doen

- Duid iemand aan die enthousiast en/of geïnteresseerd is om het onderzoek te leiden
- Informeer over de mogelijkheden en achtergronden van internethulpverlening
- Informeer de directie en de begeleiding over de middelen en de activiteiten van de sociale media
- Informeer hen ook over de mogelijke voordelen voor de jongeren, begeleiding en organisatie.
- Hou rekening met de risico's en de problemen die zich kunnen voordien door sociale media
- Zoek een begeleiding die de nodige vaardigheden en/of interesse heeft om te behoren tot een werkgroep
- Speel het INCLUSO-spel
- Ondervraag de jongeren over hun ervaring en voorkeur

2.3.2 Stap 2: Bepaal de doelen van je organisatie

Dit deel gaat over strategisch denken. Dit komt nadat de beslissing werd genomen om verder te gaan. In deze fase leg je de fundamenten voor je sociaal mediaproject uit en het is zeer belangrijk dat je er tijd aan besteedt. Het moet duidelijk zijn op welke resultaten jij je wenst te focussen en hoe je dit wil bereiken.

Voorbeelden van doelen:

- Meer kennis over Facebook en zijn gevaren bijbrengen.
- Gebruik van tools tijdens Individuele begeleidingsgesprekken (IB).
- Groepsinteractie verhogen door gebruik te maken van eigen netwerksite.

De persoon die in de eerste fase is aangesteld voor de opvolging van het project is ook hier van levensgroot belang. Deze persoon is nodig voor het bredere overleg binnen de organisatie. Je zou verستeld kunnen staan wie er allemaal een mening heeft over deze methodiek binnen je organisatie. Zolang je in het breed overlegt en niemand uitsluit kan dit enkel maar enthousiasme en betrokkenheid wekken.

Hou in je achterhoofd dat deze methodieken zeker het “offline face to face contact” niet overnemen.

Volgens Incluso-onderzoek hebben jongeren ook nog steeds liever live contact boven online contacten, maar aan de andere kant, indien mogelijk, hebben ze ook graag tal van online contacten met de begeleider naast zich.

Ik zou willen meegeven om langzaam en veilig te starten. Begin met de dingen die de meeste kans maken op succes en bouw daar verder op. Probeer niet te ingewikkeld te zijn.

Daar draait deze fase ook om: organiseren, tijd nemen, nadenken, vertalen naar de rest van je projectgroep en bouw daarop verder. Probeer niet te ingewikkeld te zijn of te doen.

Wat te doen

- Noteer de doelstellingen van je organisatie
- Raadpleeg begeleiders over hun kijk op sociale media
- Raadpleeg jongeren om te weten welke programma’s ze gebruiken en wat ze er mee doen en wat ze er van zouden vinden moesten ze er samen mee over in interactie gaan.
- Hou het simpel.
- Stel geen onrealistische verwachtingen.

2.3.3 Stap 3: Bereid je organisatie voor

Identificeer de meest gemotiveerde begeleiders en bouw een werkgroep met hen. Op lange termijn is het belangrijk dat iedereen je sociaal mediaproject steunt, maar in het begin is het beter om te werken met alle enthousiaste mensen. Het gedrag van de mensen is op dit moment belangrijker dan de vaardigheden over methodieken, maar ook de houding/ ingesteldheid.

Duidelijke communicatie moet een duidelijke peiler worden van je werk naar de begeleiding. Maar vergeet ook zeker de directie en de jongeren er niet bij te betrekken.

Wees realistisch en neem aan dat het werk veranderingen mee zal brengen, probeer dit niet te verbergen maar ondersteun de begeleiding met trainingen en de mogelijkheid om te leren in deze methodieken. Laat dit niet te snel gaan, maar geef iedereen de tijd om er gewoon aan te worden.

Wees realistisch over de draagkracht die je kan verwachten en de tijd die het zal innemen. Beloof niet dat sociale media een antwoord zal zijn voor alle jongeren en hun problemen. Het biedt enkel nieuwe communicatiemogelijkheden.

Hoewel de begeleiding doorslaggevend is voor het succes van een sociaal media project, zijn er andere groepen die moeten worden geraadpleegd, namelijk de stakeholders en de jongeren. De stakeholders (raden, partners en comité's) dienen overtuigd te worden van de waarde van het project. Vergeet ook zeker niet te polsen bij de jongeren waarmee je zal moeten samenwerken. Als ze aangeven niet geïnteresseerd te zijn, hou hier dan rekening mee en kijk in wat ze dan wel geïnteresseerd zijn.

Zorg ook voor voldoende ICT uitrusting. Het is van belang om aan details te denken. Bv. hebben de jongeren wel voldoende tijd ter beschikking aan de computers, zijn er voldoende computers beschikbaar, enz. En vergeet de internetaansluiting niet. Sommige lokale overheidsinstanties blokkeren sociale media sites zoals Facebook, Youtube,... Het kan weken duren vooraleer deze blokkeringen worden opgeheven, dus controleer dat alvorens je van start gaat.

Maken van een eigen netwerksite

Wanneer je van plan bent een eigen netwerksite (beveiligde site in eigen beheer met talloze mogelijkheden) te maken zal je eigenlijke doel dat erin bestaat nuttig te zijn voor jongeren, even opzij geschoven worden en zal het overgrote deel van je voorbereidend werk erin bestaan om je te focussen op de begeleiding alvorens je het project lanceert.

Wat te doen

- Communiceer binnen de hele organisatie.
- Moedig en steun de begeleiding totdat ze allemaal gemotiveerd zijn.
- Erken en waardeer de bijdrage die geleverd wordt door de begeleiding.
- Wees realistisch.
- Hou de stakeholders op de hoogte.
- Betrek de jongeren bij het project.

2.3.4 Stap 4: Kies de juiste middelen

In deze fase wordt er gekeken welke middelen voor handen zijn en of ze geschikt zouden zijn voor jullie organisatie.

Deze middelen die door de organisatie worden gekozen zullen het type activiteiten beïnvloeden waarmee de organisatie zich zal bezighouden met jongeren. Voorbeelden zijn: Youtube, Facebook, MSN, enz. Later in dit hoofdstuk komen er veel middelen aan bod waar ik ook telkens eigen ervaringen bijschrijf.

Het is aanbevolen dat je kijkt naar gratis middelen, om de kosten te verminderen en de duurzaamheid aan te moedigen.

Analyseer ook andere organisaties om te kijken wat zij gebruiken om gelijkaardig te werk te gaan.

Vergeet ook niet dat er meer te leren valt van wat niet direct werkte dan van wat wel direct werkte.

Maken van een eigen netwerksite

Onthoud dat veel gratis middelen geld verdienen door zich bezig te houden met reclame. Dit geldt voor het overgrote deel van de sociale netwerken. Sommigen binnen de bijzondere jeugdzorg maken daarom ook gebruik van een andere sociaal netwerk genaamd Ning waarbij je je eigen sociale netwerksite maakt. Dit programma is ondertussen niet meer gratis. Dit kost nu €3/maand. Hier vind je wel geen reclame.

Een handige site met veel informatie over internethulp is www.e-hulpvlaanderen.be (waarover ik het eerder al had), dit is een Ning pagina, dus een beschermd site, gemaakt door Jo Van Hecke zelf. Hier kan je je op aanmelden en zo in interactie gaan op blogs, links bekijken,... Ook kan je contact opnemen met andere mensen die zich aanmelden op de site, dit zijn enkel mensen die vanuit interesse hierop surfen, dus allemaal met dezelfde reden als jij en ik.

Jo Van Hecke, <http://e-hulpvlaanderen.be> (08.05.2012).

Zeker eens de moeite om te bekijken. Hier komen ook vaak nieuwe blogs op, wat het ook interessant maakt als je hier als organisatie zelf verder in wil groeien. Op deze site kan je ook contact opnemen met Jo Van Hecke, die je met alle plezier te woord gaat staan. De Waaburg als organisatie en ik als projectuitwerker hebben van hem zeer veel bijgeleerd.

Wat te doen

- Probeer te weten te komen wat andere organisaties getest hebben
- Op maat gemaakte middelen zijn voor sociale organisaties duur, zoek alternatieven
- Gebruik middelen die reeds door jongeren gebruikt worden
- Ga na of de doelgroep voldoende bekwaam is om gebruik te maken van dat middel (bv. Facebook vanaf 12 jaar)
- Evalueer de middelen die je wil gebruiken
- Probeer zo snel mogelijk de eerste feedback te hebben van jongeren, andere collega's, andere organisaties,...

2.3.5 Stap 5: Start

De organisatie selecteert een groep die de doelstellingen ondersteunt van het project. Hopelijk beschikken ze over voldoende ICT kennis. De persoon die het onderzoek leidt vanaf het begin, moet zeker een lid worden van de groep. De overige begeleiders die geen lid worden van de groep moeten gemotiveerd worden door de resultaten om zich toch aan te sluiten bij het hele sociale media netwerk. Hiervoor is geen tijdsinvestering nodig na de uren, enkel een beetje uitleg en geduld om iedereen op weg te helpen.

Als jouw organisatie kleinschalig is, is het aangewezen dat elke persoon deelneemt aan het project. Elke organisatie zal voor zichzelf moeten uitmaken wat het beste is. Het beste is wel dat elke werkgroep bestaat uit minstens 3 personen (projectvertegenwoordiger niet meegerekend).

In de Waaiburg telt de werkgroep 'sociale media' 10 man.

Deze groep zal beslissingen nemen over de functionaliteit van de te gebruiken middelen bij de jongeren.

Bepaal of de PC's die zullen worden gebruikt door de werkgroep, begeleiding en jongeren in orde zijn en geschikt zijn voor het sociale mediawerk. Ook moet vastgelegd zijn wanneer ze ge-updated worden en hoeveel het zal kosten. Dit is zeer belangrijk.

Ook de internettoegang moet van zulk een goede kwaliteit zijn dat er een gepaste toegang is tot sociale media sites.

Ook de training in het gebruik van deze sociale media middelen gebeurt in deze fase. De werkgroep moet leren omgaan met de middelen, moet ze leren gebruiken, zien hoe ze functioneren en hoe ze kunnen worden toegepast.

Maken van een eigen netwerksite

Er zullen vergaderingen moeten gehouden worden (*in de Waaiburg gebeuren deze 1x/ maand en op een moment dat er geen andere vergaderingen plaatsvinden*) om de vooruitgang die de organisatie maakt mee te delen naarmate de lanceringsdatum van de eigen netwerksite nadert. Dit zou moeten worden toegepast voor de hele organisatie. Schrik niet van de feedback. Deel elke negatieve informatie mee, beschouw deze informatie als een mogelijkheid tot het vinden van iets positief waardoor de mensen toch het potentieel van sociale media inzien.

Belangrijke componenten bij deze eigen netwerksite zijn: veiligheid, privacy en zekerheid.

Wat te doen

- Schat het aantal trainingen in die noodzakelijk zijn voor het omgaan met de bepaalde sociale media middelen
- Geef nieuwe opleidingen daar waar nodig
- Verwacht dat attitude belangrijker wordt dan vaardigheden om nieuwe middelen aan te nemen
- Zoek naar andere sociale media beoefenaars om meningen uit te wisselen
- Surf en zoek naar forums waar de mensen discussiëren over hun activiteiten
- Zorg dat alle pc's goed onderhouden worden
- Gepaste internettoegang is noodzakelijk
- Ondersteun en moedig jongeren aan om sociale media te gebruiken
- Bepaal de rollen en de verantwoordelijkheden binnen de deelnemende groep
- Bepaal hoe je het project zal evalueren en controleren
- Bepaal de rol van de gekozen middelen in elke fase
- Start het project

2.3.6 Stap 6: Hou je project aan de gang

Hier kom je in de fase waarin je een relatie opbouwt met de jongeren via je sociale media middel. Deze fase begint onmiddellijk na de opstart van het project. In deze fase zal je werkgroep, het personeel en je organisatie aangesproken worden op hun engagement voor het project. Er zullen nieuwe werkwijzen toegepast worden, houdingen veranderen,...

Feedback is een cruciaal element in deze fase. Feedback krijg je wanneer het personeel de mogelijkheid heeft om zijn werkzaamheden te bespreken. Zij zullen het sowieso hebben over de extra werklust. Het is dan de taak van de werkgroep verantwoordelijke van jouw organisatie (misschien jij zelf dus wel) om hen te helpen de extra werklust aan te pakken. Dit kan door prioriteiten te wijzigen, tijd en inspanningen anders te verdelen, nieuwe mensen aan te trekken, enz.

Luisteren naar de werkgroep (en al het andere betrokken personeel) en hen helpen is een cruciaal onderdeel om het engagement voor het project te doen standhouden. Hoe zichtbaarder dit engagement is, hoe beter. Organiseer vergaderingen en bied zoveel mogelijk kansen aan de mensen om feedback te geven over hun ervaringen. Pak de problemen aan, los ze op en communiceer erover.

Het gedrag van de jongeren zal soms ongepast gedrag zijn. Deze gedragsvorm zal afhankelijk zijn van de functionaliteit van het middel dat je gebruikt. Maar het is zeker dat jongeren een

manier zullen vinden om met onverwachte dingen op de proppen te komen, welk middel je ook kiest.

Voorbeelden van ongepast gedrag zijn: pestgedrag, commentaar op vrienden, licht seksueel uitdagende video's, videolinks met wapens en drugs, enz.

Dit soort kwesties moet besproken worden op de vergadering van de werkgroep en het team.

Al deze activiteiten kunnen een verandering van werkwijze met zich meebrengen en vergen een andere houding van het personeel. Organisaties reageren verschillend op deze uitdagingen. Bied duidelijke feedbackkanalen aan en zorg ervoor dat bezorgdheden van het personeel worden aangepakt.

Presenteer de activiteiten van de werkgroep in alle gepaste organisatierapporten.

Dit helpt om het in te bedden in de hele organisatie en versnelt de aanvaarding van het project door al het andere personeel.

Het project moet zoveel mogelijk geïntegreerd geraken in het dagelijks werk binnen de organisatie.

Maken van een eigen netwerksite

Hoe kan hun interesse en engagement worden gestimuleerd?:

- Zorg ervoor dat de site bezoeken noodzakelijk is (bv. startpagina van het internet)
- Bied hen iets aan dat ze enkel via deze site kunnen krijgen (bv. foto's van zee-uitstap)
- Bied hen de mogelijkheid om plezier te maken gerelateerd aan de inhoud van de site (bv. commentaar naar personeel, vrienden)

Wat te doen

- Zet het project op de agenda van personeels-/team vergaderingen en neem het op in organisatierapporten
- Wijs op voordelen
- Motiveer het personeel
- Blijf investeren en wees flexibel
- Kijk voortdurend uit naar nieuwe middelen
- Praat met jongeren over hoe online activiteiten hen kunnen helpen in het echte leven
- Controleer of het projectplan werkt
- Plan rapportering en feedbackmomenten

- Zoek contact met anderen die actief bezig zijn met sociale media in online forums en netwerken
- Motiveer de jongeren
- Beantwoord de noden van de jongeren
- Blijf coachen

2.3.7 Stap 7: Gegevens verzamelen en evaluatie

Dit is de laatste stap in een duidelijke reeks van belangrijke projectfasen, waarbij de jongeren in contact gebracht worden met sociale media.

Hier gaat het over gegevens verzamelen over het functioneren van de sociale media en het vaststellen wat er gebeurd is. De informatie die je verzameld hebt moet worden gebruikt als feedback voor het functioneren van de middelen, maar kan ook gebruikt worden om te tonen aan de organisatie, stakeholders enz. hoe doeltreffend hun investering is geweest.

Wat te doen

- Verzamel regelmatig gegevens (wekelijks of maandelijks) *(hiervoor kan je bijvoorbeeld Dropbox gebruiken, een programma waar iedereen documenten in kan posten. Als je organisatie gebruik maakt van een NING-pagina kan je het ook daar op zetten. Info over NING-pagina volgt later)*
- Herinner de werkgroep en de rest van het personeel eraan om voorbeelden voor gebruik en ervaringen van jongeren en personeel bij te houden
- Vel een oordeel over de relevantie van wat je doet en de instrumenten die je gebruikt
- Maak van de evaluatie een terugkerend punt op de agenda van de personeelsvergadering
- Zet je evaluaties op papier zodat je elke maand kan vergelijken
- Om de zes maand moet je een langetermijnevaluatie maken van de ervaringen en de prestaties van het personeel m.b.t. het sociale mediaproject
- Verzamel online gegevens over de ervaring van jongeren met sociale media project
- Gebruik korte online vragenlijsten zoals korte polls om de resultaten van het project te meten
- Zorg voor duidelijke en informele kanalen waar jongeren hun mening kwijt kunnen over het project
- Leg succes- en faalcriteria vast. Relateer deze aan je doelen en resultaten

2.3.8 Stap 8: Reële kosten

Hoeveel zal dit kosten?

De inspanning wordt beloond als je een realistisch beeld krijgt van de kosten en het voordeel ziet van een sociale mediaproject op te starten.

Duurzaamheid is een doelstelling die doorheen de hele levenscyclus van het project in beschouwing moet worden genomen. Maak voldoende tijd vrij om de belangrijkste organisatorische middelen die nodig zijn voor het project in kaart te brengen. Het gaat om mankracht, ICT hardware, internettoegang voor jongeren enz.

Als je kosten, tijd of inspanningen onderschat, zal je waarschijnlijk problemen ondervinden op deze vlakken.

Natuurlijk draait het niet alleen om de kosten. Je organisatie zal ook kosten kunnen besparen. Kijk uit naar externe financiering om zaken te betalen zoals de upgradings van computers, opleiding van het personeel, ICT-ondersteuning enz.

Door gebruik te maken van het internet en minder gebruik van het ouderwetse papier ga je ook ecologisch veel verantwoord werken. Dit ecologisch verantwoord werken geeft een organisatie altijd een meerwaarde naar de buitenwereld.

Wat te doen

- Bereken de besparingen en voordelen die het project voor je organisatie zal opleveren
- Ga na of sommige middelen kunnen voorzien worden via materiële ondersteuning (bv. scholen, herstellende computers, gratis software)
- Zoek het extra geld dat je nodig hebt bij externe financieringsorganisaties (subsidies, lokale initiatieven)

Wees creatief: 'think out of the box' en kijk uit naar manieren om je doelen te financieren.

2.4 Middelen

2.4.1 Sociale netwerksites: Facebook, Twitter, Netlog, Noxa,...

Social networking sites zijn websites die je toelaten een netwerk met allerlei mensen uit te bouwen. Je netwerk kan bestaan uit bijvoorbeeld vrienden, familie, collega's, of een combinatie van soorten kennissen. Sommige social networking sites richten zich naar professionele gebruikers, andere sites zijn meer op jongeren of vrijetijdsgebruikers gericht.

2.4.1.1 Voor- en nadelen van Sociale netwerksites

Voordelen

- Social networking sites zijn erg populair. De kans dat je vrienden of collega's terugvindt op enkele van die websites is erg groot. Zoekwoorden als Facebook of Youtube behoren doorgaans ook tot de meest populaire zoekwoorden.
- Het kan echt werken. Je kan bijvoorbeeld echt interessante ontdekkingen doen op die social networking sites. Je kan echt mensen terugvinden die je uit het oog verloren was.
- De meeste social networking sites zijn zeer gebruiksvriendelijk. De drempel wordt zo laag mogelijk gehouden zodat iedereen er gebruik van kan maken.
- Het is erg leuk om in het privéleven van vrienden of collega's binnen te gluren. Soms ben je echt verbaasd wanneer je ziet wat bekenden allemaal prijsgeven op het internet.
- Op deze manier kan je zeer gericht contact zoeken.

Nadelen

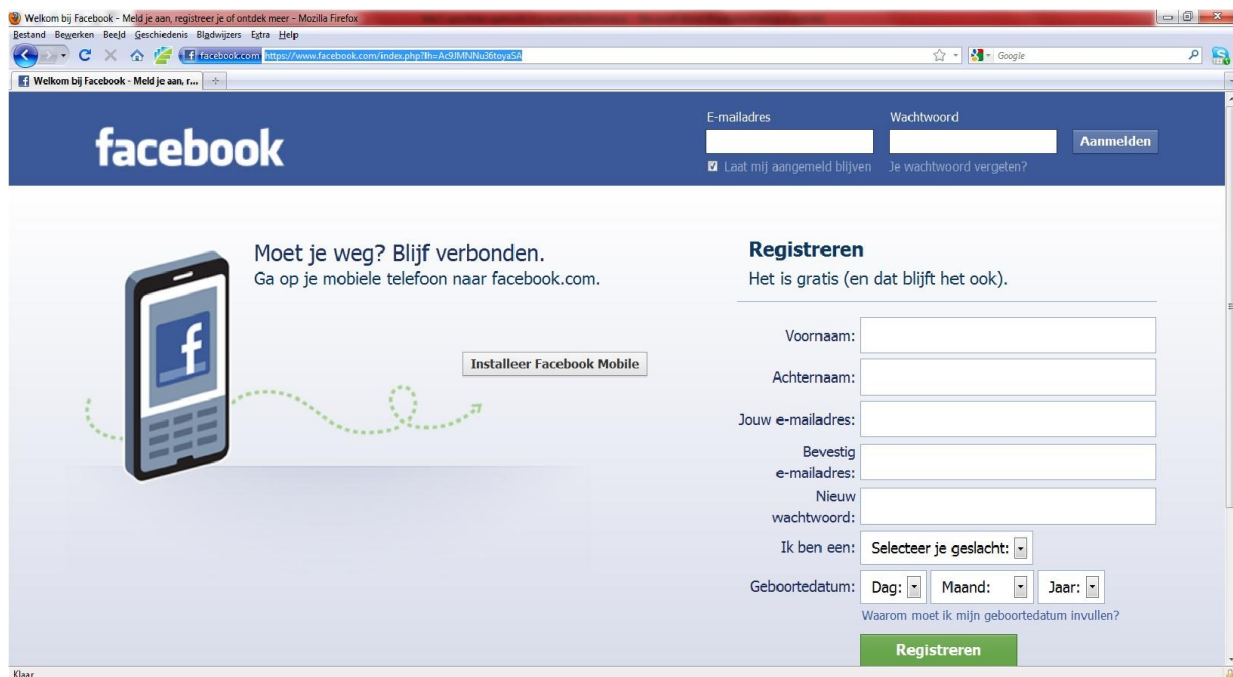
- Er bestaan erg veel verschillende social networking sites. Niet iedereen heeft een profiel aangemaakt op dezelfde website. Als je dus een zeer ruim netwerk wil hebben, moet je je aanmelden bij verschillende social networking sites. Het is vaak ook onmogelijk om verschillende social networking sites in contact met elkaar te brengen. Vaak zijn de verschillende sites niet compatibel en is het onmogelijk ze te doen communiceren met elkaar. Een veilige keuze is je registreren op Facebook. Veruit de meeste mensen zijn lid van deze site.
- Soms zijn er te veel extra's en toepassingen. Soms kan je zoveel doen met een social networking site, en is de keuze zo groot, dat je door de bomen het bos niet meer ziet. Er zijn ook meestal geen duidelijke handleidingen voorzien. Heel wat gebruikers haken na een tijdje ook weer af.

- Het gevaar bestaat dat je privacy wordt geschonden doordat je zonder nadenken te veel informatie over jezelf online plaatst. Niet alleen je vrienden snuffelen in wat jij allemaal post, ook toekomstige werkgevers durven nu en dan het internet te controleren om zo meer te weten te komen over jou!

Internetmagazine, <http://www.infosites.be/social-networking-sites.php> (15.03.2012)

2.4.1.2 Facebook

Facebook is een website die je toelaat een netwerk uit te bouwen met vrienden of collega's. De site is nog maar sinds 2004 online maar kent ondertussen al meer dan 500 miljoen leden. Aanvankelijk stond de website enkel open voor universiteitsstudenten. Later werden ook medewerkers van enkele grote bedrijven toegelaten en nog later werd iedereen ouder dan 12 toegelaten. Sinds enkele jaren is Facebook een echte hype, ook in België en Nederland. Er zijn altijd maar meer mensen met een profiel, en veel mensen bezoeken de site elke dag.

Facebook, <https://www.facebook.com/> (08.05.2012).

Hoe werkt het

Facebook werkt eigenlijk zeer eenvoudig. In een notendop ziet de werking er zo uit:

- Je maakt een profiel aan op Facebook. Je vult basisinformatie in over wie je bent (beroep, leeftijd, etc.) en zet er enkele mooie foto's bij.
- Je koppelt vrienden aan je profiel. Dit zijn mensen die je kent.
- Je maakt een privacykeuze. Je kan ofwel alles aan iedereen tonen (aan de hele wereld) of je kiest ervoor om jouw profiel enkel zichtbaar te maken voor vrienden.

- Vanaf nu kan je regelmatig een statusupdate plaatsen. Dit is een kort berichtje waarin je wat informatie kwijt kan. (bijv. *Deze namiddag ga ik fietsen, of Wat een mooi weer!*) Jouw vrienden krijgen die updates te zien in hun nieuwsoverzicht en kunnen erop reageren.

Vind ik leuk knop

Op veel bedrijfswebsites vind je een “vind ik leuk”-knop. Wanneer je op deze knop klikt en inlogt met je Facebookprofiel, dan wordt je fan van dat bedrijf. Eigenlijk geef je dan gewoon aan dat je dat een goed merk vindt. Wanneer je je na een tijdje bedenkt, kan je aanduiden dat je niet langer fan wil zijn. Voor bedrijven is het interessant om zoveel mogelijk fans te verzamelen. Zo lijken ze belangrijker, en zo hebben hun statusupdates een groter bereik (want, die statusupdates verschijnen immers op het nieuwsoverzicht van alle fans, zie ook hierboven).

Netwerk uitbouwen

Hiervoor bestaan verschillende manieren:

- Je kan uitnodigingen van anderen accepteren. Anderen kunnen jou vragen om “vriend” met hen te worden, wanneer je dit accepteert heb je er een vriend bij. Meteen kan je overigens aanduiden hoe je die vriend kent.
- Je kan zelf vrienden uitnodigen door ze te zoeken op hun naam of e-mailadres. Je kan daarnaast ook je Hotmail of Live contacten importeren of de adressen vanuit andere social networking sites als LinkedIn importeren.
- Je kan kijken in de vriendenlijsten van andere mensen in je vriendenkring of binnen een netwerk en rechtstreeks die mensen uitnodigen om vrienden te worden. Dit is echt handig aan Facebook. Je kan anoniem snuffelen in de vrienden van jouw vrienden en je kan zo interessante mensen of mensen die je al kent, contacteren.

Applicaties

De zogenaamde applicaties nemen een erg belangrijke plaats in op Facebook. Op je eigen profielpagina (de pagina die andere mensen te zien krijgen wanneer ze je opzoeken) kan je immers heel wat verschillende programma’s installeren. De keuze is werkelijk enorm. Heel veel bedrijven ontwikkelen kleine applicaties die gratis zijn. Zo kan je bijvoorbeeld foto’s

delen, filmpjes delen, spelletjes spelen, etc. Je kan hele dagen vullen op Facebook met het uitproberen van die applicaties.

Voor en nadelen van Facebook

Voordelen van Facebook:

- Er is een enorme keuze aan applicaties op Facebook. Je kan heel veel verschillende leuke en interessante dingen doen met je contacten.
- Het is erg interessant om in de profielgegevens van andere mensen te snuffelen. Facebook bevat een schat aan informatie. Zo kan je bijvoorbeeld volledig anoniem foto's bekijken van vrienden van vrienden die je zelf nooit zou durven aanspreken.
- Er zijn zeer veel foto's. Anders dan op andere social networking sites worden er op Facebook bijzonder veel foto's gepost.
- Iedereen zit op Facebook (of toch bijna). Veel kans dat je uit het oog verloren vrienden terugvindt, oude klasgenootjes, etc. En dat is erg interessant allemaal...

Nadelen van Facebook:

- Er zijn eigenlijk te veel applicaties. Vaak komen die wat rommelig over. Gelukkig kan je uitnodigingen om een applicatie te installeren gewoon blokkeren.
- Het vraagt enige concentratie om de privacy voorwaarden fatsoenlijk in te stellen.

Internetmagazine, <http://www.infosites.be/facebook.php> (15.03.2012)

Hoe beveiligen

Hoe kun je je toch zo goed mogelijk beveiligen? Wel volg de stappen die staan weergegeven op de volgende site. Ik heb het zowel bij mezelf als bij enkele kinderen in mijn leefgroep toegepast en je gaat versteld staan hoeveel gegevens er nog van jou worden doorgegeven zonder je dit zelf beseft. Elke keer als je een spel hebt gespeeld of een vraag hebt beantwoord is er een bedrijf dat met je gegevens aan de haal gaat en die nog eens verder verkopen aan andere bedrijven. Ook moet je om de 4 maanden al je privacy instellingen nog eens checken aangezien Facebook deze ook standaard aanpast zodat ze met meer gegevens aan de haal kunnen.

Onderstaande links geven je meer informatie rond beveiliging van je eigen Facebookprofiel en dat van de kinderen uit je leefgroep:

<http://www.paljasken.be/bescherm-je-facebook-privacy/>

<http://www.leesvoer.be/wp-content/uploads/2011/11/10-belangrijkste-privacy-instellingen-op-Facebook.pdf>

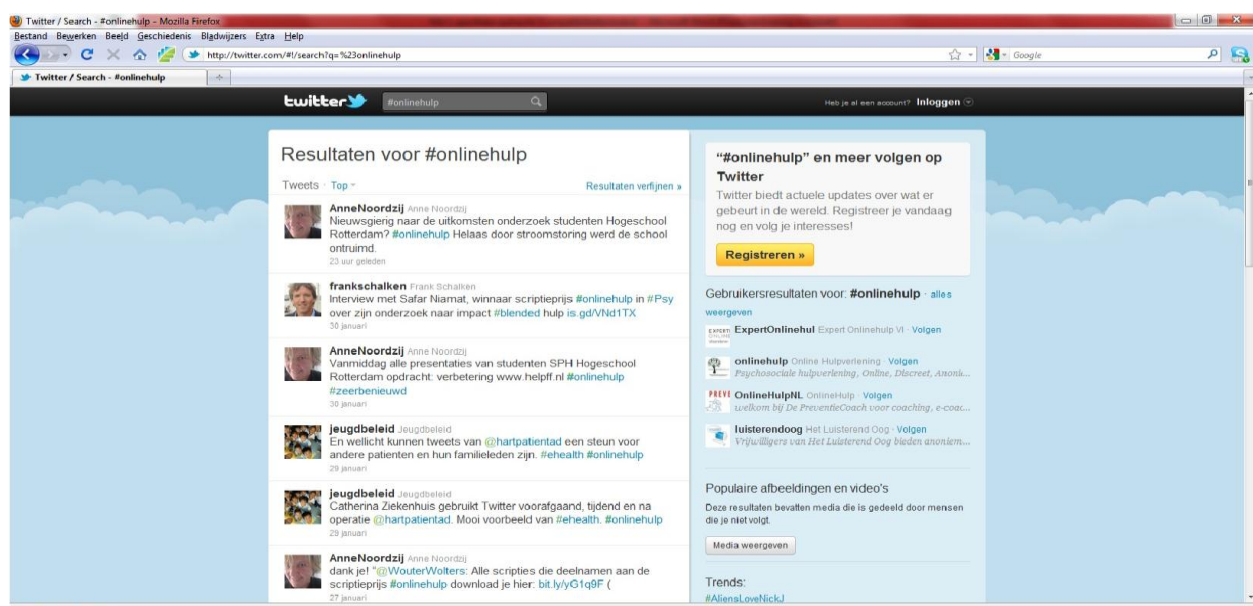
Ook op Facebook zelf kan je vrienden worden van groepen die zich bezig houden met de privacyinstellingen. Zo kan je deze nieuwe veranderingen direct aanpassen op je eigen profiel en meedelen met de kinderen in de leefgroep. Als dit omgekeerd gebeurt weet je dat je goed op weg bent.

Ik heb deze tool vooral gebruikt terwijl de kinderen aan de PC zaten. Dan ging ik er bij zitten en praatten we over hoeveel vrienden ze hadden op Facebook, of hun mama en papa het hadden, of ze vaak ruzie hebben via Facebook. Als de kinderen wilden pasten we ook samen de privacy instellingen aan van hun Facebookpagina. De meeste schrokken wel hoeveel informatie ze eigenlijk nog altijd prijsgaven.

2.4.1.3. Twitter

Twitter is een website waarop bezoekers een profiel aanmaken en waarop korte berichten (maximum 140 tekens, inclusief spaties; ook wel tweets genoemd) worden gepost. Je kan je abonneren op de berichten van anderen (je kan lezen welke boodschappen zij via Twitter de wereld insturen) en anderen kunnen jouw twitter-boodschappen lezen.

Wanneer je een nieuwe Twitter-account aanmaakt, kan standaard iedereen die jouw Twitter pagina bezoekt (die het adres <http://twitter.com/profielnaam> heeft) jouw boodschappen beginnen volgen. Je kan er zelf voor zorgen dat dit niet langer gebeurt. Onder “settings” kan je aangeven dat enkel mensen die jij goedkeurt je tweets kunnen lezen.

Onlinehulp, <http://twitter.com/#!/onlinehulp> (08.05.2012).

Hoe Twitter gebruiken

Veel mensen installeren Twitter, maar haken snel af. Vaak weten ze niet goed hoe Twitter te gebruiken. Hieronder enkele tips:

- Statuspost:
 - Op de Twitter homepage staat het tekstvak waarin je tweets kan ingeven onder de vraag “What are you doing?” Je kan inderdaad Twitter-berichten schrijven over wat je aan het doen bent, maar dat hoeft niet. Je kan alles kwijt wat je wil in het tekstvak.
- @: In tweets van anderen zie je soms een @-teken staan.
 - Dit zijn Twitter-berichten gericht aan een specifieke gebruiker. Wanneer je bijvoorbeeld in een tweet @john1982 ziet staan, dan is deze boodschap specifiek gericht aan de gebruiker john1982. Iedereen kan deze tweet lezen, maar ze is bedoeld voor john. Berichten die op deze manier aan je gericht zijn vind je op de Twitter startpagina terug wanneer je op @profielnaam klikt, rechts, onder “home”.
- Hashtag: In Twitter-boodschappen zie je ook soms een #-teken staan.
 - Dit is de zogenaamde hashtag. Een hashtag kan je gebruiken om een bepaald onderwerp aan te duiden waarover je iets zegt. Wanneer je bijvoorbeeld een bijeenkomst organiseert (bijvoorbeeld met de naam SDT2452) en daarover Twittert, kan je in je bericht #SDT2452 opnemen. Mensen die reageren op je boodschappen zullen vervolgens ook die hashtag gaan gebruiken. Wanneer je in de Twitter-search vervolgens #SDT2452 ingeeft, krijg je alle berichten over dit onderwerp te zien.
- RT: Soms zie je in Tweets RT staan.
 - RT staat voor ReTweet. Het is eigenlijk hetzelfde als het forwarden van een e-mail: wanneer je iets leuk leest op Twitter, kan je dit bericht doorgeven aan wie jou volgt. Om duidelijk te maken dat je het niet zelf geschreven hebt zet je er RT voor. Na RT zet je dan de Twitteraar van wie je de boodschap doorstuurt, bijvoorbeeld RT@john1982.

Twitter als communicatiemedium

Communicatie op Twitter verloopt razendsnel en zonder tussenstations. Als er 5000 mensen jou volgen, kan je in één keer duizenden mensen bereiken. Wanneer een deel van hen je boodschap Retweeten wordt het bereik enorm. Dat alles gaat erg snel.

Wanneer je over een onderwerp op de hoogte wil blijven, moet je daarom zoveel mogelijk twitteraars toevoegen die ook hierin geïnteresseerd zijn. Zo kom je heel snel heel erg veel te weten.

Applicaties

Twitteren kan je op de website van Twitter, maar ook met heel wat handige programma's. Deze programma's maken het Twitteren en lezen van tweets veel eenvoudiger. De keuze is enorm.

Twitter vs Facebook

Twitter is net als Facebook een social networking site. Op Facebook moet je echter meestal expliciet toelating vragen om "vriend" te worden van een persoon. Op Twitter kan je de meeste profielen zonder toelating volgen. Facebook is ook veel minder toegespitst op korte, actuele communicatie: je kan er foto-albums op kwijt, spelletjes spelen, cadeaus geven. Dit kan niet op Twitter.

Nadelen van Twitter

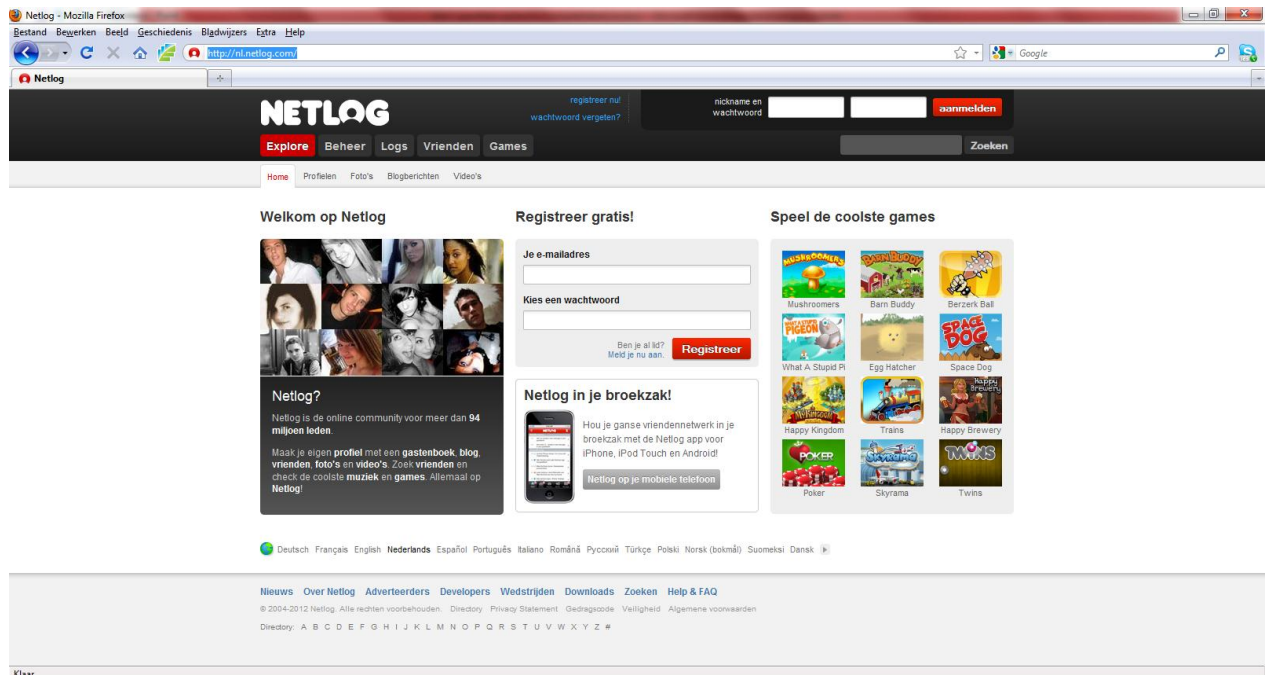
- Wanneer je erg veel mensen volgt, wordt de stroom van tweets zo goed als onophoudelijk. Alles wordt zo onoverzichtelijk. Externe programma's laten toe om je vrienden gemakkelijk in categorieën te stoppen en apart te volgen, maar toch...
- Twitter kan zonder twijfel verslavend zijn. Twitter checken en geconcentreerd aan iets anders werken, kan erg moeilijk zijn.

Internetmagazine, <http://www.infosites.be/twitter-belgie.php> (15.03.2012)

In mijn leefgroep werd Twitter niet gebruikt door de jongeren. Dit gebeurt meestal pas van een iets oudere leeftijd, toch vond ik het noodzakelijk om deze tool er bij in te zetten aangezien het gebruik van Twitter verschillend is van regio tot regio.

2.4.1.4. Netlog

Netlog is een zeer populaire Belgische social networking site. Netlog lijkt op Facebook, maar wordt vooral door jongeren gebruikt. Hoewel Facebook veel frivoler is dan een “serieuze” social networking site als LinkedIn, ligt bij Netlog nog meer de nadruk op spelletjes, foto’s van feestjes, etc.

Netlog, <http://nl.netlog.com/> (08.05.2012).

Verschil Facebook en Netlog

Het grote verschil tussen Facebook en Netlog is dat Netlog veel meer informatie over zijn leden prijsgeeft. Indien je als Netlog-gebruiker een profiel van een andere gebruiker bezoekt, dan wordt dit gelogd en ziet de andere dat je zijn profiel hebt bezocht. Netlog is zo voor de jeugd een nog snellere manier om met nieuwe mensen in contact te komen: zelfs de grote klungelaars die nooit durven laten zien dat ze op iemand een oogje hebben, leggen nu moeiteloos contact. En omgekeerd weet je wie interesse in je heeft! Anoniem surfen kon een tijdje geleden nog wel op Netlog, maar dit werd onmogelijk gemaakt.

Minpunt

- Keerzijde van de medaille is dat je soms een foute indruk nalaat door een profiel te bekijken. Wanneer je per ongeluk een profiel opent, krijgt die persoon dat te zien, en misschien interpreteert die jouw bezoek fout. Je wilt immers niet echt een relatie met iedereen waarvan je het profiel bekijkt!
- Heel veel ongebruikte profielen door de overschakeling naar Facebook en Twitter

Credits

Op Netlog kan je zogenaamde credits kopen door een sms'je te sturen of naar een telefoonnummer te bellen. Met deze credits kan je je foto op een startpagina van Netlog laten plaatsen. Wanneer je zo "in de spotlight staat", krijg je plots veel extra bezoekers op je Netlog-profiel en kan je snel nieuwe contacten leggen, ideaal om jezelf te promoten! Net zoals in online games kan je ook werken voor je geld. Je kan namelijk vrienden uitnodigen en zo credits of spotlights verdienen, of deelnemen aan enquêtes of acties van partners van Netlog. Je hoeft dus niet steeds weer credits zelf aan te kopen in Netlog. Wanneer je je online verveelt kan het bezoeken van Netlog en het bekijken van mensen die in de spotlight staan leuke afleiding brengen. Deze mensen krijgen zoveel nieuwe bezoekers dat je alleszins niet bang moet zijn dat ze vreemd gaan opkijken als je hun profiel bekijkt, integendeel, ze willen niets liever! Je kan overigens niet alleen foto's in de spotlight plaatsen, maar ook alle andere inhoud die je kan toevoegen: foto's, video's, shouts (korte berichtjes waarin je bijvoorbeeld kwijt kan wat voor spannends je vandaag allemaal meegemaakt hebt), etc.

Applicaties

Net zoals Facebook is Netlog begonnen met applicaties. In Facebook zijn deze applicaties een groot succes: er bestaan bedrijven die niets anders doen dan applicaties voor Facebook ontwerpen. Zo ver is het bij Netlog nog niet. Het aanbod applicaties is hier nog vrij beperkt. Voordeel is wel dat alles nog redelijk overzichtelijk blijft.

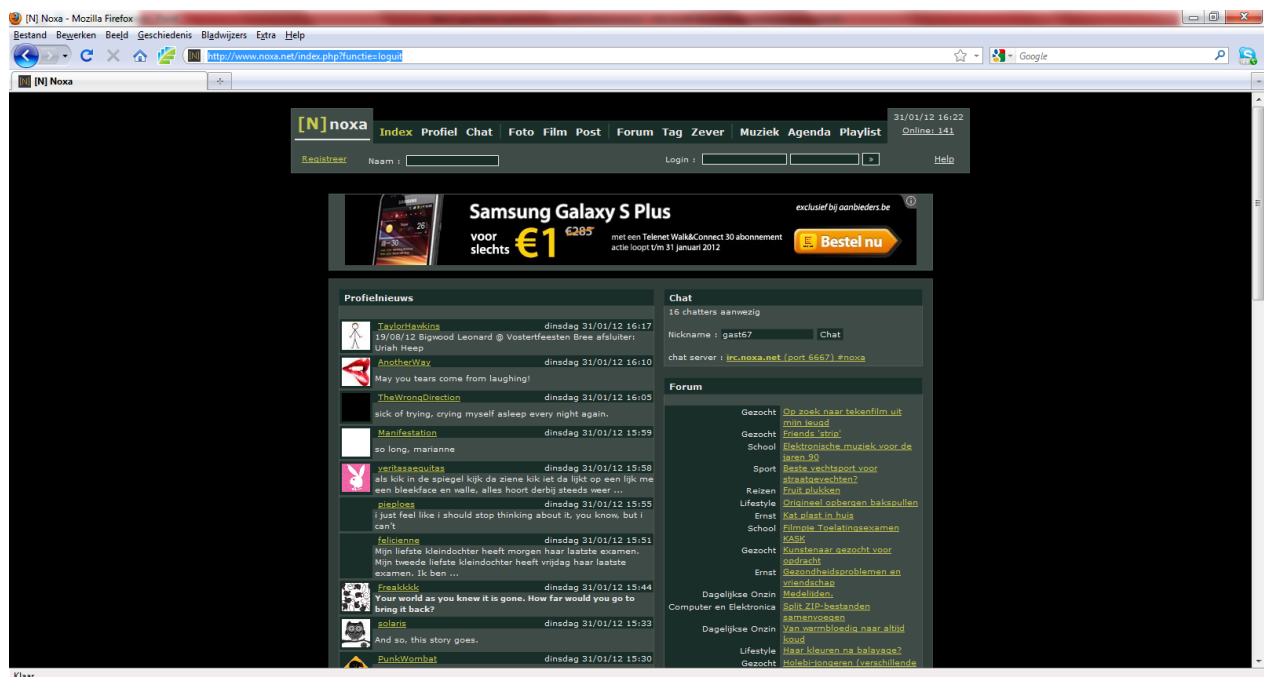
Internetmagazine, <http://www.infosites.be/?s=netlog> (15.03.2012)

Netlog is een netwerksite die nog heel vaak gebruikt wordt onder jongeren. Vooral bij de -12 jarigen aangezien zij nog geen gebruik mogen maken van Facebook. De grote hype rond Netlog is ondertussen al wel geminderd door de opkomst van Facebook. Toch merk je dat het zich verder heeft uitgebouwd naar verschillende landen.

2.4.1.5. Noxa

Noxa is een online jongeren community met profielen, fotoalbums, een forum, muziekpagina's, een chat en nog veel meer...

De naam noxa heeft geen betekenis op zich. Het zijn gewoon 4 willekeurige letters, die gekozen werden omdat ze goed bij elkaar leken te passen. Oorspronkelijk ging de site 'shox.nu' als domein hebben, maar in de laatste dagen waarin de site voor het eerst gelanceerd werd waren er problemen met de registratie van dit domein. Dus werd er snel een andere willekeurige naam genomen, die dus Noxa werd.

Noxa, <http://noxa.net/> (15.03.2012).

Ontstaan

Noxa valt terug te brengen tot een groep mensen die elkaar in 2000-2001 leerden kennen op het IRC-netwerk van icq.com. Er was meermaals behoefte aan een vorm van organisatie, een website om info en foto's online te kunnen zetten. In 2002 begonnen deze mensen met een eigen IRC-server, en was er nood aan een website als publiek uithangbord zodat nieuwe mensen aangetrokken konden worden. In het begin was er enkel één algemene pagina, een nieuwspost-optie, maar dit groeide snel zodat ieder lid een eigen profiel had met zijn eigen nieuwsposts, meer informatie over het lid, foto's, gastenboeken voor communicatie met anderen en een simpel forum voor wat algemene discussies. De site begon langzaam te groeien omdat veel mensen hun vrienden uitnodigden naar de site, en die op hun beurt ook hun vrienden uitnodigden. En terwijl de site groeide qua omvang, werden de opties ook constant uitgebreid zodat het gegroeid is tot de site die het nu is.

Veiligheid

Het is niet toegelaten om meer dan 1 profiel tegelijk te hebben, of met meer dan 1 persoon éénzelfde profiel te beheren. Indien zoiets wordt opgemerkt door een profielmoderator, worden één of meerdere van de betrokken profielen verwijderd. Als je verandert van profiel, krijg je wel even de tijd om alles van je oude naar je nieuwe profiel over te zetten en daarna pas je oude te verwijderen.

Het is niet mogelijk om de naam van je profiel te veranderen. Dit zal er in de toekomst ook nooit komen. Als je echt een andere profielnaam wil dan is de enige mogelijkheid het oude profiel te verwijderen en een nieuw aan te maken.

Moderators

Moderators zijn de mensen die bepaalde onderdelen op de site kunnen aanpassen, of mensen kunnen straffen indien ze tegen de regels ingaan. Mensen voor deze functie worden tegenwoordig vooral gekozen uit de actiefste leden.

Soorten moderators:

- Profiel-moderators kunnen foto's en avatars (prent die naast je profielnaam verschijnt) verwijderen. Ze kunnen iemand een gastenboekverbod opleggen, of een profiel zelf verwijderen.
- Forum-moderators kunnen topics sluiten, verwijderen of verplaatsen, en ook titels aanpassen indien ze te onduidelijk blijken. Ze kunnen iemand een forumban geven of een waarschuwing zetten in een forumtopic.
- Foto-album moderators kunnen foto's sluiten, verwijderen of verplaatsen. Ze kunnen iemand een album-ban geven of een waarschuwing zetten bij de posts van een albumfoto.
- Chat-moderators kunnen iemand kicken en/of bannen van de Noxa-chat.

Moderators dienen gerespecteerd te worden als ze hun functie uitoefenen. Zij zorgen er uiteindelijk voor dat alles vlot en aangenaam blijft op Noxa. Ze staan in de meeste gevallen wel open voor discussie over een bepaalde misstap, maar uiteindelijk hebben zij het laatste woord.

Nadelen

- Net zoals bij Netlog kan je hier zien wie er op je profiel geweest is en hoeveel keren. Als er iemand naar je foto's is komen kijken kan het goed zijn dat hij 15 keer op je profiel wordt weergegeven, dit baart sommigen wel zorgen.

- Een ander groot nadeel zijn de vele ongebruikte profielen die nog op Noxa staan maar niet meer gebruikt worden door de overschakeling naar Facebook en Twitter.

Voordelen

- Door de overschakeling naar Facebook en Twitter heeft Noxa zijn VIP profielen gratis gemaakt. Hierdoor kan je nu zelf je eigen achtergrond instellen, foto's toevoegen,... zonder dat je hiervoor €2 per maand moet betalen.
- Je kan ook zien wie er vanuit jouw buurt komt, ideaal voor kinderen die in een andere stad naar school gaan, maar toch nog op de hoogte willen blijven van het reilen en zeilen binnen hun omgeving.

Noxa wordt door de jongeren in de leefgroep waar ik stage liep bijna niet gebruikt. Toch is het nog steeds een site met een zeer grote opkomst. Doordat er een zeer grote forumzone is, zijn de meeste van de leden ook zeer actief. Deze fora gaan over de meest uiteenlopende dingen: van schoolwerk, of een mooie fiets tot seksualiteit.

2.4.2 Onderzoekscijfers sociale media

Belgen hebben op sociale netwerksites over het algemeen meer virtuele contacten dan de gemiddelde Europeaan. Zo hebben we gemiddeld 162 Facebookvrienden en 85 professionele contacten op LinkedIn, terwijl het Europese gemiddelde op respectievelijk 133 vrienden en 57 professionele contacten ligt. Op Twitter hebben we, zowel in België als in Europa, gemiddeld 59 contacten. Dit blijkt uit een wereldwijd onderzoek van IAB (Interactive Advertising Bureau) en InSites. Wereldwijd werden meer dan 9000 internetgebruikers ondervraagd, waarvan 1280 in België.

Kinderen tot 18 jaar zitten vaak nog niet op Twitter of LinkedIn. Zij zitten meer op Facebook, Noxa en Netlog. Pas wel op, Facebook is pas toegelaten vanaf een leeftijd van 12 jaar. Uit recent onderzoek is gebleken dat de helft van de 11 jarigen ook al een Facebookprofiel hebben onder een valse geboortedatum.

In België is Facebook veruit de bekendste sociale netwerksite: maar liefst 97% van de internetgebruikers kent Facebook. Op de tweede plaats komt Twitter (80 %) op de voet gevolgd door het Belgische Netlog (73%). Als we gaan kijken naar het aantal leden, dan verandert de volgorde. Facebook blijft de onaantastbare leider met 59% van de Belgische internetgebruikers die een profiel hebben. De eenzame leider heeft kilometers voorsprong op het peloton dat aangevoerd wordt door professioneel netwerk LinkedIn (12%) en Netlog (12%).

Het succes van Facebook wordt bevestigd door het feit dat 59% van de Facebookleden minstens 1 keer per dag inlogt op zijn of haar profiel. 62% geeft daarenboven aan per bezoek meer dan 10 minuten online te blijven.

Dit onderzoek werd in maart en april 2011 in opdracht van IAB uitgevoerd door het gerenomeerde marktonderzoeksbureau Insites. Respondenten werden via e-mail uitgenodigd tot deelname aan het onderzoek. Dit leverde een representatieve steekproef van 9027 respondenten uit 35 verschillende landen op. 1280 Belgische internetgebruikers namen aan het onderzoek deel. De steekproef was representatief voor de internetpopulatie op zowel geslacht, leeftijd als e-commerce.”

Wordpress, <http://xyofeinstein.wordpress.com/2012/01/03/sociale-media-in-belgie-onderzoek-van-iba-en-insites/> (15.03.2012).

In mijn leefgroep wordt er vooral gebruik gemaakt van Netlog en Facebook. Facebook springt er hier wel duidelijk bovenuit. Toch wordt dit enkel door de ouderen gebruikt aangezien er een verbod is op Facebook onder de 12 jaar.

De jongeren in onze leefgroep kunnen per dag in hun vrijetijd maximaal 45 minuten gebruik maken van de PC. Dit is niet zo veel aangezien we met een zeer grote leefgroep zijn. Ook is er de afspraak dat bepaalde nummers op bv. Youtube pas worden opgezet als de kleinsten slapen zijn.

Ook is het niet toegelaten om aan de PC te gaan staan als iemand anders bezig is, we schenden niemands privacy.

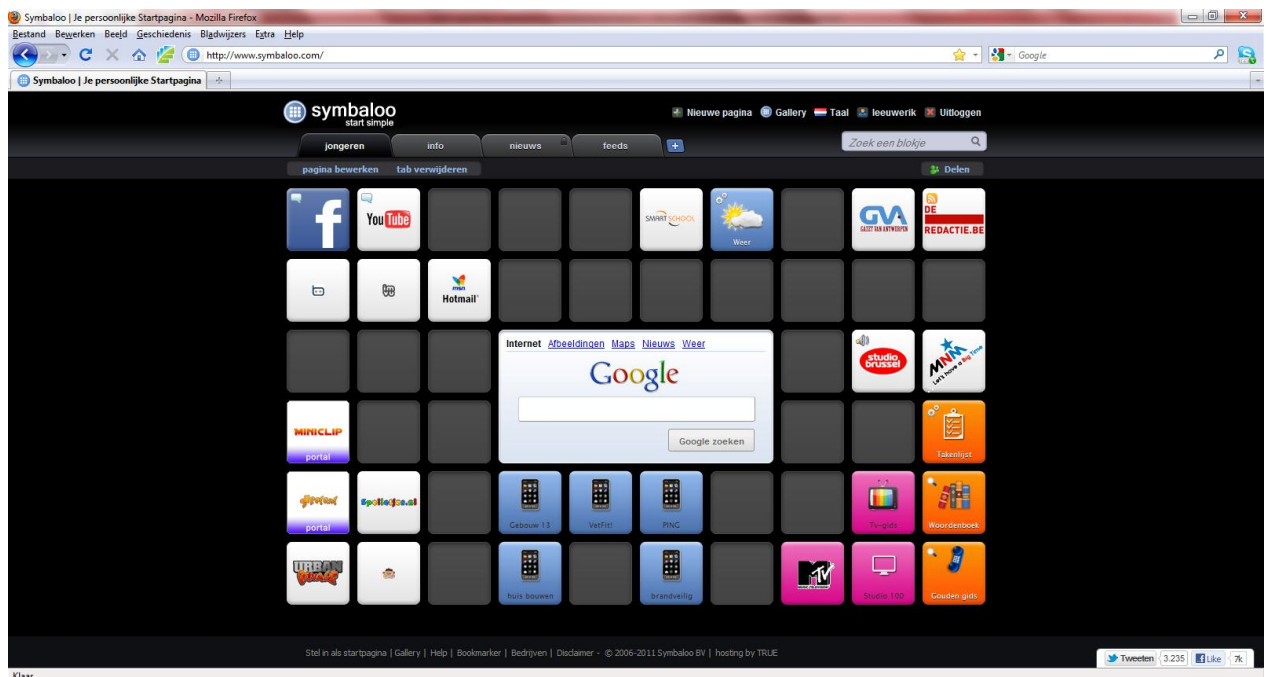
Aangezien er minstens 2 begeleiders in de leefgroep staan, kunnen we toch een goed toezicht houden.

Voor schoolwerk hebben we natuurlijk een aparte PC.

2.4.3 Portal Page

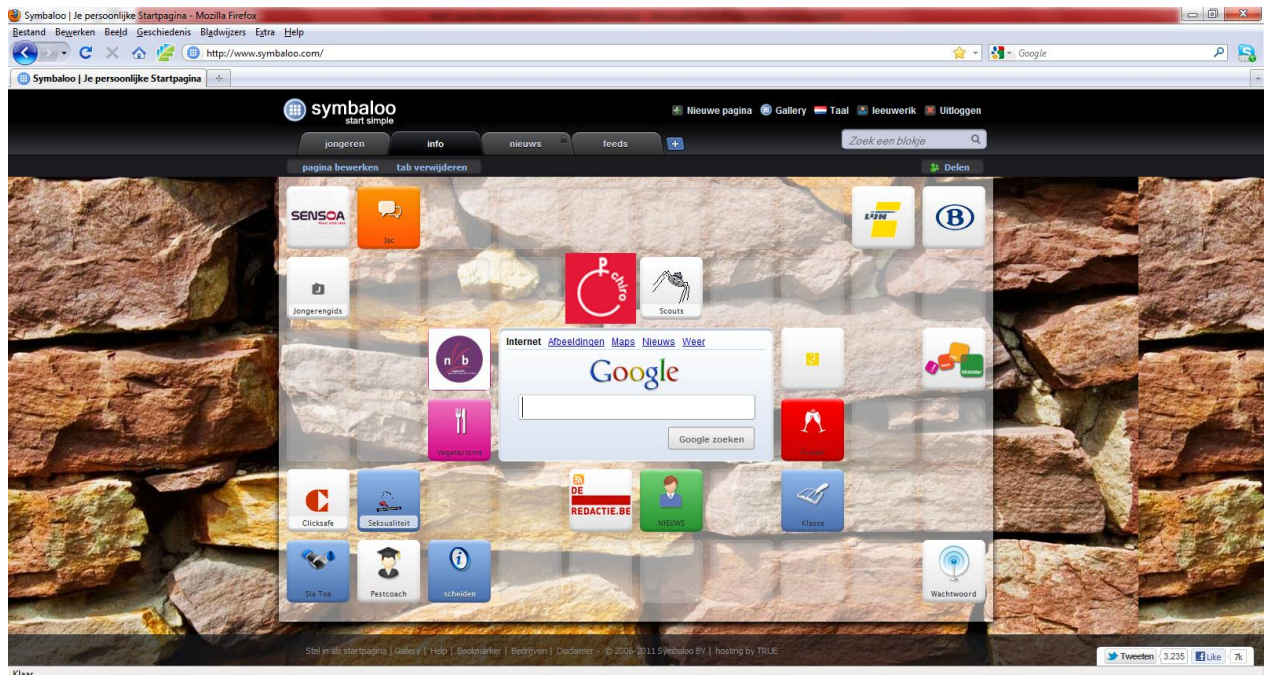
Heb je al gemerkt dat de kinderen uit je leefgroep steeds op dezelfde websites zitten, maar dat iedereen er andere bezoekt? Is je ook al opgevallen dat ze vaak de naam van de site vergeten?

Wel hier is de oplossing. Ga naar Symbaloo.com en download je eigen startpagina of dat voor de leefgroep. Je maakt een account aan en kan alle sites opslaan in je persoonlijke startpagina. Voor elke site kan je een blokje aanmaken waardoor als je je internet opent, je direct op je persoonlijke startpagina, of die van de leefgroep komt met daar alle sites die dagelijks gebruikt worden. Je klikt op het blokje dat je nodig hebt en dadelijk opent de site, dus veel overzichtelijker en je moet de site niet steeds intypen.

Symbaloo, <http://www.symbaloo.com/> (08.05.2012).

Wat ook zeer interessant is aan symbaloo.com is dat je verschillende pagina's kunt aanmaken, zo kan je een pagina aanmaken voor de leefgroep met info rond trainen, bussen en spelletjes en kan je op de andere pagina info zetten rond cyberpesten, echtscheiding,... Als de kinderen dan aan het uitzoeken zijn hoe alles werkt ga je merken dat ze ook in de rubriek 'info' zullen gaan snuffelen waar jij alle informatieve sites opslaat. Zo is het bij mij in de leefgroep gebeurd dat er enkelen al eens de website van een krant open klikten. En dit kan dan verder gebruikt worden in Individuele begeleidingsgesprekken (IB).

Symbaloo, <http://www.symbaloo.com/> (08.05.2012).

Het handigste van al is dat je op verschillende pc's met dezelfde startpagina kan werken, zolang jij je maar inlogt. Dus jij kan nieuwe sites toevoegen aan de startpagina vanuit je begeleiderslokaal terwijl de kinderen op de pc zitten in de leefgroep, ideaal dus als je samen met een kind even een individueel begeleidingsgesprek (IB) wil doen a.d.h.v. een bepaalde site.

Ook naar veiligheid is dit handig, zo kan je continu zien of er geen 'niet leeftijdsgebonden sites' worden opgezet zoals porno, gewelddadige games,... Deze kan je zelf verwijderen. Toch raad ik je aan, deze als het voorvalt niet zelf te verwijderen, het is juist leuk als je dit aan het kind over laat en dan in interactie gaat met het kind om te kijken hoe hij er bij kwam om die bepaalde site daar op te zetten of te gebruiken.

Deze applicatie maakt het internet dus overzichtelijker, handiger, geeft meer informatie mee aan kinderen, maakt IB momentjes via de pc mogelijk en vooral ook kindvriendelijk. Elk icoontje/ blokje met een site kan een eigen kleur krijgen met een bepaalde afbeelding. Ook de lay-out van de startpagina kan helemaal zelf gekozen worden door de kinderen. Dit is iets heel leuks om te bespreken tijdens een leefgroep vergadering tussen de kinderen en de opvoeders.

Hoe voeg je nieuwe sites toe

Je gaat op een leeg vakje staan en hier komt 'nieuw blokje toevoegen op'. Je drukt hierop en dan kan je zelf een site ingegeven, een logo bijplaatsen, de kleur kiezen enz.

Nadien kan je altijd deze blokjes verwijderen, verslepen of hun opmaak veranderen.

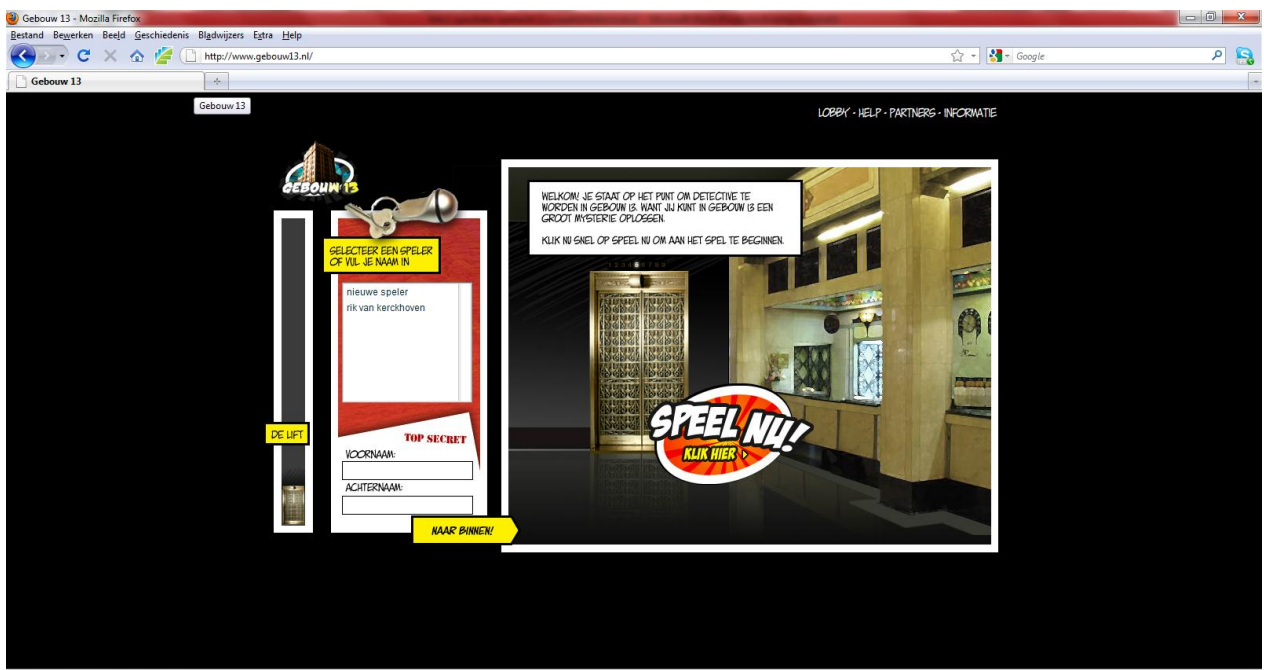
De kinderen vinden het geweldig om deze startpagina zelf aan te passen. Aan te passen in een kleur die zij leuk vinden, te slepen met sites, nieuwe sites aan te maken. Dit is echt een zeer goede tool om met de kinderen/ jongeren te werken. Toch is het soms moeilijk om alle stukken van Symbaloo te begrijpen aangezien het niet geheel in het Nederlands is.

2.4.4 Educatieve games

2.4.4.1 Gebouw 13

Gebouw 13 is ontwikkeld door de Nederlandse overheid samen met het bedrijfsleven met als doel de kennis van het internet te vergroten onder kinderen van 8 tot en met 11 en jongeren van 12 tot en met 14. Beide groepen krijgen een iets andere versie van het spel te zien, aangepast aan hun leeftijd.

Gebouw 13 is een initiatief van Digibewust (Nederlandse organisatie). Digibewust streeft ernaar dat iedereen optimaal gebruik kan maken van de mogelijkheden van de digitale wereld, zoals internet, e-mail, chatten en online betalen. Ook willen de partijen vertegenwoordigd in Digibewust, internetgebruikers bewust maken van de mogelijke gevaren van deze technieken, zoals hacking, spam en virussen.

Digibewust, <http://www.gebouw13.nl/> (08.05.2012).

Alhoewel het spel gemaakt is in Nederland wil het niet zeggen dat het voor ons niet handig is. Dit spel kan zeker een meerwaarde zijn naar controle over het internet bij kinderen tussen een leeftijd van 8 en 14 jaar. Over controle, veiligheid en privacy online gaan we het hebben in het volgende hoofdstuk.

Het spel is online te vinden op: <http://www.gebouw13.nl/>

Hiervoor moet je jezelf niet registreren, enkel naam en voornaam ingeven.

Bij dit spel kan je gerust een naam en voornaam verzinnen. Dit kan het voor het kind nog eens zo leuk maken. Hierdoor laat je aan het kind merken dat het een amusante naam mag kiezen, maar geef je ook mee dat je niet zomaar overal je echte naam moet opgeven.

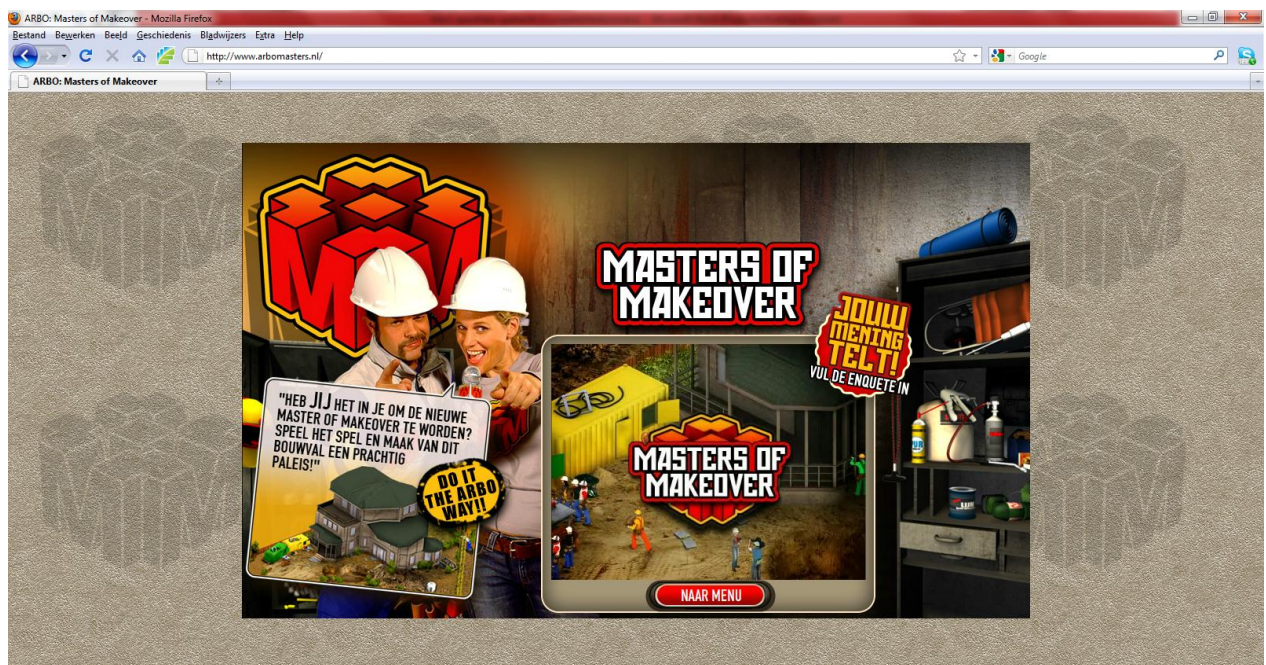
2.4.4.2 Masters of Makeover

Heb je in je leefgroep te kampen met een gezin dat aan het verbouwen is en daardoor in het weekend minder tijd heeft om hun kind naar huis te laten komen? Neem dit spel er dan bij, dit spel toont aan wat je allemaal wel niet moet doen om je huis te verbouwen. Hierdoor kan je het kind laten inzien dat dat allemaal niet op één, twee, drie gedaan is en het kind dus ook zijn ouders de tijd moet geven om dit op een rustige manier te doen.

Het spel geeft aan welke klachten mensen kunnen krijgen tijdens het verbouwen, deze klachten kunnen voor stress zorgen.

Heeft het kind toch heimwee dan kan je het kind zelf verantwoordelijkheden leren nemen en kan je het zelf laten bellen naar de ouders, zelf afspraken leren maken,...

Misschien kan het kind zelfs tips uit het spel meepakken naar huis om aan de ouders te vertellen.

Ooi, <http://www.arbomasters.nl/> (08.05.2012).

Ook als je zelf in de leefgroep dingen aan het verbouwen bent is het handig om dit spel er even bij te nemen zodat de kinderen zien dat het niet niks is om te verbouwen en hier dan

ook niet storend in de weg gaan lopen. Dit spel toont aan waar je op moet letten naar je eigen lichaam toe en dat van anderen om letsels te voorkomen.

Dit spel is te vinden op: <http://www.arbomasters.nl/>

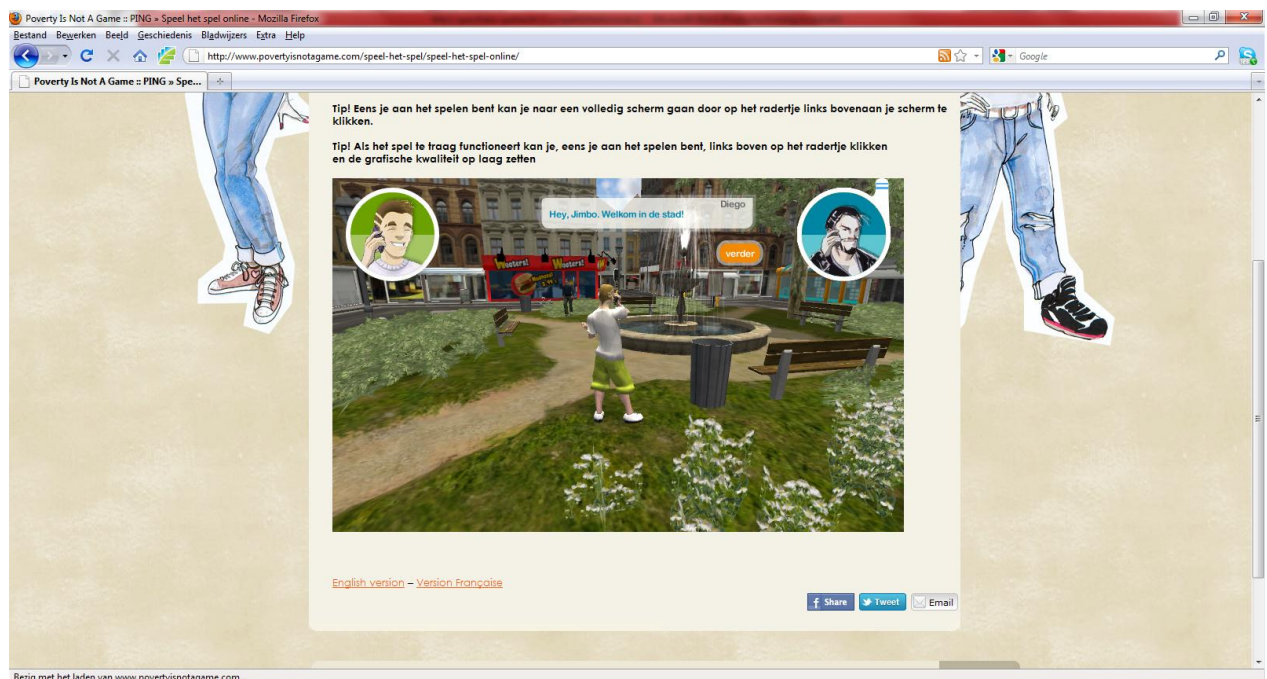
Bij dit spel moet je jezelf registreren, je kan dit weer doen zonder je eigen naam te gebruiken.

Zoals je merkt kan je uit hele kleine dingen toch mooie gespreksonderwerpen halen. Al deze informatie is voorhanden op het internet, we moeten enkel leren om er creatief en op onze eigen doordachte manier mee om te gaan en dit toepasbaar te maken in de hulpverlening. Als je moeilijkheden hebt tijdens dit spel kan je steeds naar 'help' gaan in het menu van het spel. Hier staan de meest gestelde vragen gerangschikt met een antwoord.

2.4.4.3 Poverty is not a game (PING)

Dit spel heb ik samen met een collega (stagebegeleider) gespeeld op een zondagavond toen we samen dienst hadden. Wat ons sterk opviel waren de graphics (beeldmateriaal). Dit spel is zeer goed uitgewerkt en slaat aan bij elke leeftijd van kinderen, maar pas hier mee op, het spel is gericht naar jongeren vanaf een leeftijd van 17-18 jaar.

Voor de andere kinderen kan het een leuk spel zijn, die begrijpen het effect en de achterliggende bedoeling er niet van, maar ze kunnen het wel meespelen.

lbbt vzw, <http://www.povertyisnotagame.com/speel-het-spel/> (08.05.2012).

In het begin van het spel kan je kiezen tussen een meisje of een jongen (is een spel om individueel te spelen). Nadat je een keuze gemaakt hebt begint er een verhaal te spelen. Je

bent het beu thuis en wil op je eigen benen staan. Dit zonder geld, zonder inkomen,... Dit is een spel echt gemaakt op het niveau van jongeren. In het spel komen hamburgertenten, gsm-winkels enz. aan bod. Doorheen het spel moet je naar verschillende instanties om aan een huis te geraken, werk te vinden,...

Het doel van het spel is om op je eigen benen te staan. Als je het spel een tijd aan het spelen bent geraak je een beetje geïrriteerd van de hoeveelheid tijd dat je moet rondlopen. Dat is juist het nuttige aan dit spel. Het toont de zware lijdensweg voor iemand die niet gestudeerd heeft en denkt dat hij alles zo maar in orde kan krijgen.

Dit spel motiveert wel om te blijven studeren, niet op te geven,...

Terwijl het kind dit spel speelt en ook erna is het handig om in te pikken op bepaalde gevoelens die hij bij het spel krijgt. Bv. slechte vrienden, fastfood,... Hierrond kan je tijdens het spel met de jongere praten, zonder dat die het zelf doorheeft gaat die veel meer informatie meegeven dan hij anders zou doen omdat dit nu geen rechtstreekse vragen zijn, maar vragen komend vanuit een helpend medium.

Geen registratie nodig, het spel duurt ongeveer 45 minuten.

Het spel staat op het internet: <http://www.povertyisnotagame.com/> dus je kan het zo beginnen spelen. Hier is geen registratie voor nodig.

2.4.4.4 Internet bootcamp

Dit is een spel dat je levensecht leert omgaan met het internet. Dit toont je hoe je dingen moet opzoeken, hoe sites moet gebruiken,...

Dit is een handig spel voor kinderen die thuis geen pc hebben en hem enkel gebruiken in de leefgroep. Hierdoor kunnen zij toch nog op hun tempo de kennis opdoen die anderen al hebben.

Ook voor de jongsten uit de groep is dit een leuk spel om meer te experimenteren met het internet.

Digibewust, <http://www.internetbootcamp.nl/> (08.05.2012).

Info spel

In het begin van het spel kan je kiezen of je gekomen bent om iemand te helpen bij het gebruik van internet of dat je zelf iets wil bijleren rond internetgebruik.

Dit spel bestaat uit 4 onderdelen:

- Knoppenkennis
- Navigeren en oriënteren
- Informatie zoeken op het internet
- Het internet doelmatig gebruiken

Elk onderdeel duurt ongeveer 15 minuten, doordat je je moet registreren voor dit spel kan je dus je spel opslaan en op een ander moment verder uitspelen, dit is ideaal voor als je weinig tijd hebt maar toch een korte IB wil doen met een kind rond internetgebruik.

Doel van de Internet Boot Camp Campagne is bij zoveel mogelijk mensen bewustwording te creëren rond de voordelen en de noodzaak van digitaal vaardig zijn. Daarnaast wordt met de inzet van diverse media- en communicatiekanalen en samenwerking met diverse partijen gestreefd naar zoveel mogelijk mensen die de Internet Boot Camp training online doen om zo hun vaardigheden te testen en te verbeteren.

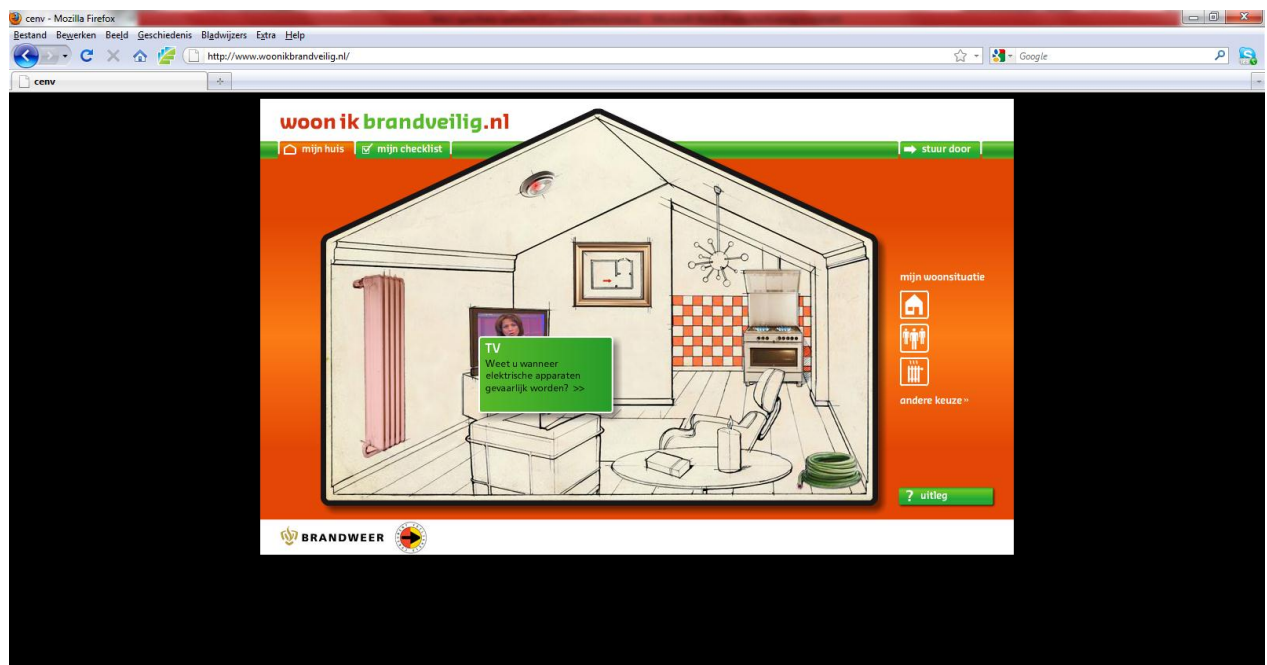
Dit spel staat op: <http://www.internetbootcamp.nl/>

Voor dit spel moet je je registreren.

2.4.4.5 Woon ik brandveilig?

Dit spel is handig om tijdens een groepsactiviteit, brandveiligheid op te frissen bij de kinderen. Het spel toont aan welke materialen je waar moet gebruiken bij het uitbreken van een brand. Ook maakt het bekend welke plaatjes welke betekenis hebben enz.

Dit is een spel dat in groep gespeeld kan worden als men gebruik maakt van een beamer en een witte wand. Ook kan je hier enkele vraagjes bij verzinnen of discussies uitlokken. Op het einde van dit spel kan je bv. expres het brandalarm laten afgaan om te kijken of de kinderen echt hebben opgelet en dit geeft hen nog een extra stimulans om er in de toekomst op te letten. Dit moet natuurlijk in overleg gebeuren met de veiligheidsadviseur van jouw organisatie. Dit is niet zomaar toegelaten.

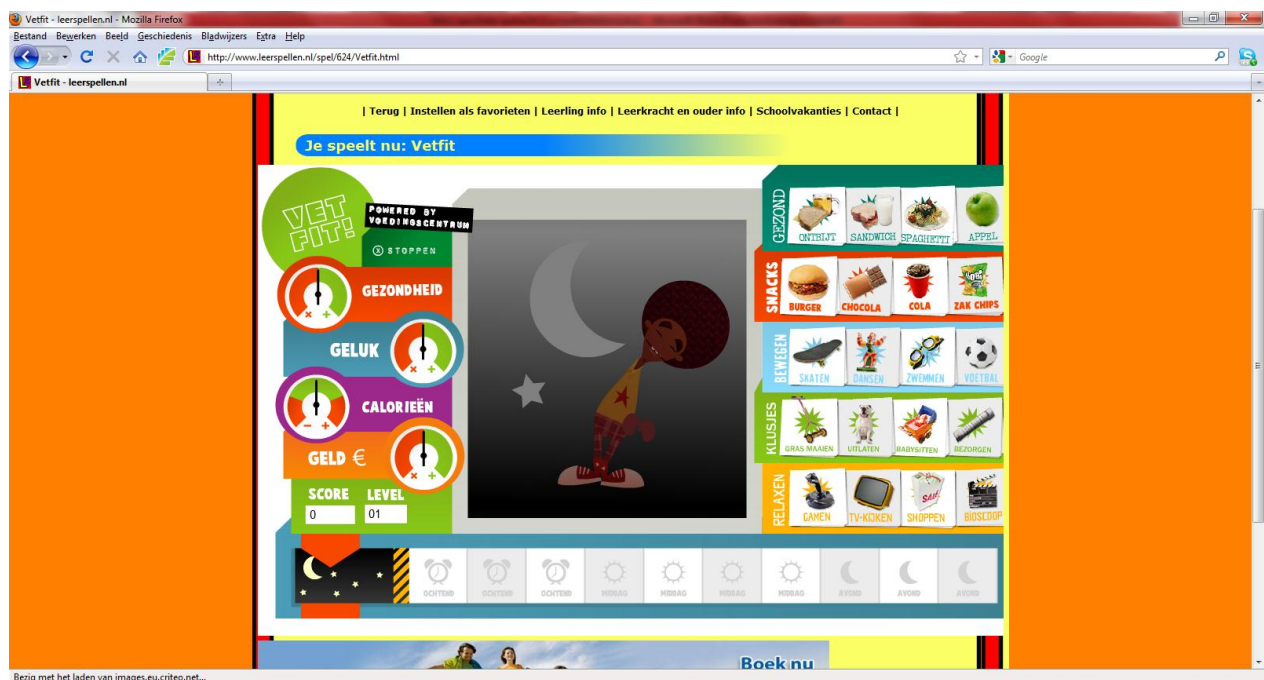
Brandweer Nederland, <http://www.woonikbrandveilig.nl/> (08.05.2012).

Ook kan dit, als je met een oudere doelgroep werkt, gebruikt worden als eerste kennismaking met de brandveiligheid binnen de organisatie i.p.v. dit snel snel te moeten lezen of horen. Dit kan dan opgenomen worden door de persoonlijke begeleider van het nieuwe kind.

Woon ik brandveilig is te vinden op de volgende site: <http://www.woonikbrandveilig.nl/>
Geen registratie nodig.

2.4.4.6 Vet Fit

Dit is een spel rond evenwichtige voeding en omgang met vrijetijd en rustmomenten. Dit is een handig spel voor als je in je leefgroep te kampen hebt met iemand met wisselend gewicht of vreetbuien. Ook voor iemand die te vettig eet, na school fastfood gaat eten enz. is dit een handig spel om mee te werken.

Voedingscentrum, <http://www.leerspellen.nl/spel/624/Vetfit.html> (08.05.2012).

Aangezien het klijvende vingertje toch bij de meeste kinderen en jongeren niet meer pakt en de preken er langs het ene oor ingaan en langs het andere er terug uit, is dit een zeer goed alternatief.

Je laat het kind het spel spelen. Het is de bedoeling om binnen een bepaalde tijdslimiet een zo evenwichtig mogelijke dag qua voeding uit te werken via de pc. Na een tijdje kan je met het kind beginnen praten en eens kijken wat er kan veranderen, wat het kind vindt van

bepaalde dingen. Dit is weer iets zeer handig om op te nemen tijdens een IB moment. Ook is dit handig als je met kinderen in de leefgroep zit die vegetarisch zijn. Dan kan je via dit spel aangeven dat je dan extra vitamines moet halen uit andere voedsel supplementen om gezond te kunnen leven.

Dit spel is te vinden op: <http://www.lekkerbelangrijk.nl/vetfit/game/index.html>

Ook hier is geen registratie nodig.

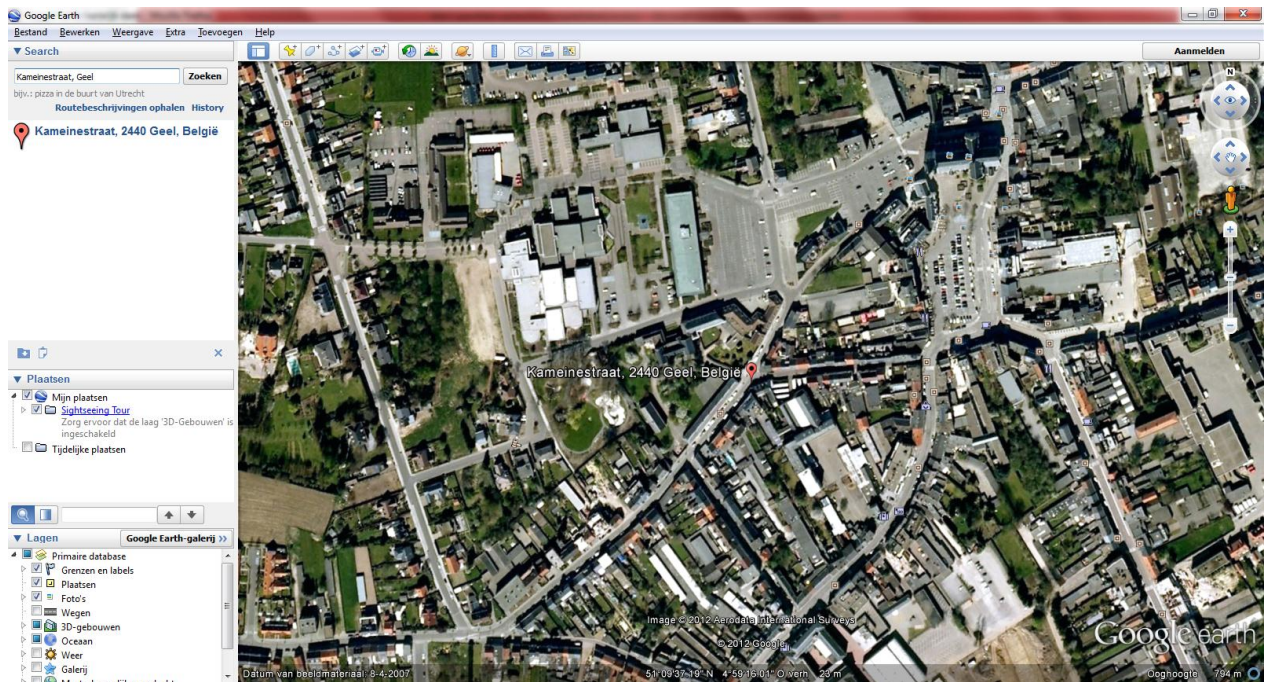
2.4.5 Google Maps/ Google Earth/ Google Streetview

Ik ben met de kinderen elk apart aan de computer gaan zitten. Eerst heb ik ze elk getoond hoe de Leeuwerik en De Waaiburg eruit zagen vanuit Google Earth om hen warm te maken voor meer. Dit sloeg bij iedereen direct aan. Al vlug begonnen de kinderen aan te tonen waar hun ouders, familie, vrienden, school, vrijetijdsuitoefeningen zich bevonden. Dit op een heel losse manier zonder door te hebben dat ze ons eigenlijk heel nuttige informatie meegaven. Voorbeelden zijn bv. familieleden waarmee ze goed overeen komen, welke slechte vrienden zijn, met wie men weinig contact heeft, op wie men verliefd geweest is, welke hobby's ze graag hadden uitgevoerd, waar ze in het weekend al eens heen gaan met hun ouders,...

Dit is iets wat zeker in individuele begeleidingsgesprekken handig kan zijn. Bv om te kijken naar het sociale netwerk van de kinderen. Dit om dode momenten in hun vrije tijd op te vullen door bv contact op te nemen met vriendjes, familie,...

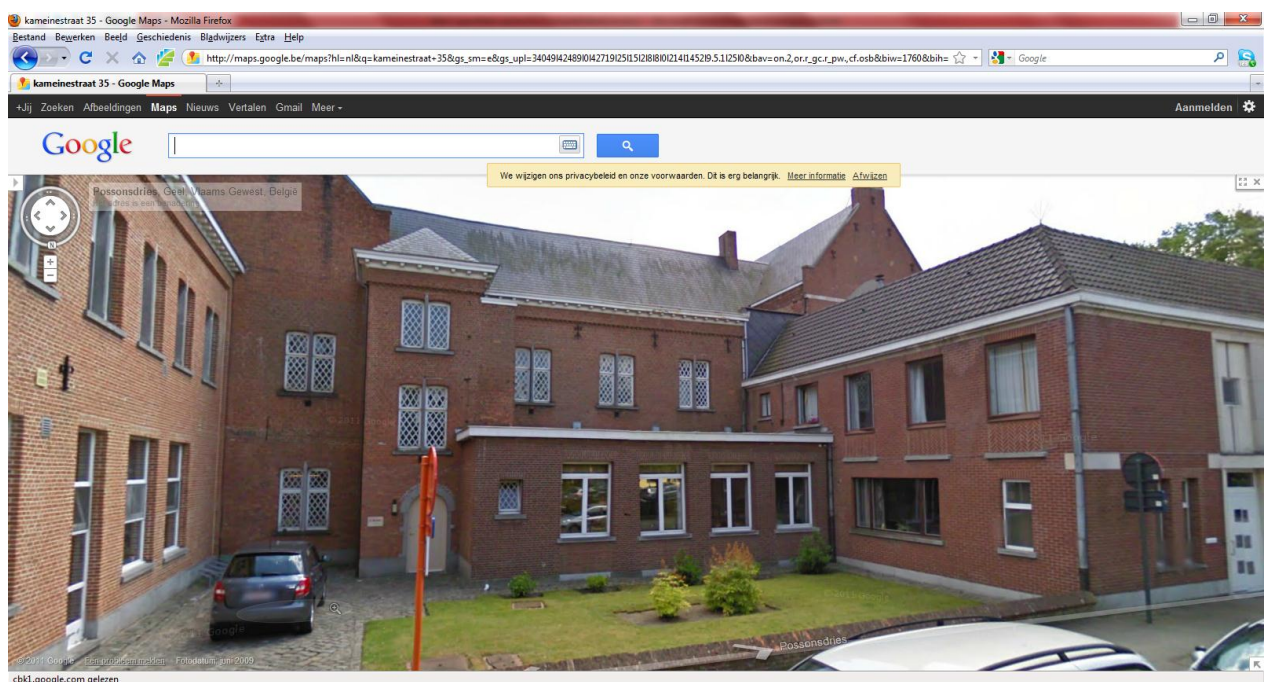
Door Google Earth gaan ze ook terugdenken aan mensen die ze al een geruimere tijd niet meer gezien hebben, dit zorgt ervoor dat ze verwaterde contacten terug gaan opnemen.

Ook is Google Earth een handig middel om aan te duiden welke plaats de kinderen hebben in de maatschappij. Waar gaan ze naar school, waar komen ze graag, waar winkelen ze graag, waar komen ze liever niet,...

Google, <http://maps.google.be> (05.01.2012).

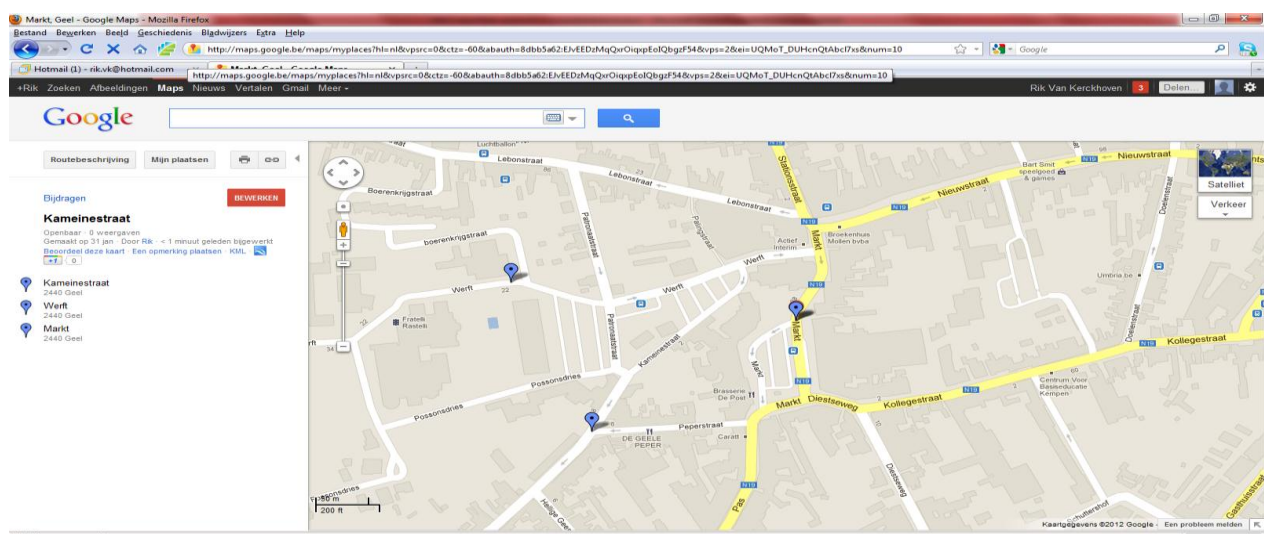
Met Google Streetview ben ik nog maar juist gestart. Het handige aan dit is dat het niet echt up to date is. Het zijn beelden van soms 2 a 3 jaar geleden (foto hieronder van De Waaburg VZW dateert van juni 2009). Dit zorgt ervoor dat de kinderen heel veel vertellen over hoe het toen was en hoe het er nu uitziet. Het is op die momenten makkelijker om op de kinderen in te pikken, te reageren en nuttige informatie los te krijgen. Ook is het voor andere begeleiders ook wel handig om een beeld te hebben van hoe de huizen van kinderen in begeleiding er uit zien. Dit geeft toch altijd wel een beetje weer hoe de mensen leven.

Google, <http://maps.google.be/> (05.01.2012).

Als je voor een teamvergadering de sociale netwerkcirkel moet uitschrijven en jijzelf en het kind het niet echt zien zitten om dit weer uit te tekenen, maak je een account aan op google. Dan klik je in Google Maps de plaatsen aan waar je familie woont en op deze manier kan je op een interactieve manier een stamboom opmaken, dit duurt misschien wel iets langer maar wordt door het kind ook als positief ervaren. Misschien ziet het kind wel in dat hij bepaalde contacten laat verwateren of niet meer mag hebben, dit kan dan gespreksmaterie zijn voor in de individuele begeleidingen.

Om Google Maps te gebruiken heb je geen account nodig. Wil je de plaatsen opslaan om een stamboom, netwerkcirkel te maken dan moet je eerst een google account aanmaken.

Google, <http://maps.google.be/> (05.01.2012).

2.4.7 Ning-pagina

Een website die je zelf helemaal kunt inrichten als social network place. Je kent misschien al MySpace, Facebook, wel dit is volledig veilig aangezien je het zelf beheert.

Het aardige van Ning is dat je deze webomgeving helemaal zelf kunt inrichten en beheren. Je registreert je, en je hebt binnen 10 minuten de basis voor een eigen sociaal netwerk op het web.

Zo kun je dus bijvoorbeeld een gesloten site maken waarin alleen de personen toegang hebben die jij daartoe uitnodigt. Maar je kan ook een open of half-open site maken zodat andere mensen zich kunnen inschrijven op jouw site.

Zo heb je hieronder bv. de site e-hulp vlaanderen gemaakt door Jo Van Hecke. Dit is voor jou als begeleider en lezer van dit werk echt een site waar je heen moet surfen. Deze webpagina staat vol met interessante weetjes rond interhulp in de bijzondere jeugdzorg.

Jo Van Hecke, <http://e-hulpvlaanderen.be> (08.05.2012).

In de organisatie waar ik stage loop wordt deze NING pagina gebruikt om het verkeer via mail te temperen. Zo worden bijvoorbeeld belangrijke mededelingen gepost op de NING pagina van de instelling en hier kunnen dan de werknemers deze informatie terugvinden. Zo moet niet iedereen telkens massa's informatie sturen via mail. Aangezien het door de organisatie zelf beheerd wordt is het nog eens veilig ook.

Ook binnen de leefgroep waar ik stage liep gaat het binnenkort geïntroduceerd worden. Wat je wel moet doen voor je je NING pagina introduceert is er voor zorgen dat je ze helemaal hebt uitgewerkt naar de noden van je doelgroep. Zo kun je er voor kiezen om bv. foto's op deze site te zetten, blogs aan te maken, forums aan te maken, video's te posten, chatten enz. Het enige nadeel is dat het een betalende applicatie is. Maar het werpt echt zijn vruchten wel af, dus is jouw organisatie te vinden voor internethulp in de bijzondere jeugdzorg, dan mag dit zeker niet ontbreken.

Je kan voor deze Ning pagina ook meerdere beheerders aanstellen, zo loopt er niets in het honderd als een collega langdurig ziek is. Ook kan je er voor opteren om één naam en wachtwoord te gebruiken voor alle beheerders voor die bepaalde netwerksite. De kinderen zelf moeten wel allemaal inloggen met hun emailadres en wachtwoord.

3. Privacy en veiligheid online

3.1 Inleiding

Zoals iedereen wel weet is privacy op het internet zeer belangrijk. Doordat wij nu juist in een zeer beschermende sector zitten, waar weinig geweten en gedeeld mag worden met anderen, maakt het dit er niet makkelijker op. Toch wordt dit overschat. Mits de goede aanpassingen en het gebruik van de juiste sites en links wordt het al veel veiliger op het internet. Zoals velen onder ons dacht ik dat ik veel wist rond veiligheid enz. op het internet, maar dit was niet waar. Dit hoofdstuk moet binnen onze sector en dit eindwerk zeker een meerwaarde betekenen. Privacy en veiligheid moet bewaard worden, men moet de privacy niet uit de weg gaan door het gebruik niet toe te laten want dan gebeurt het gebruik toch. Nee, men moet mee met de kinderen en hun (r)evolutie, men moet mee met alle technieken en men moet continu mee in de veranderende instellingen op verscheidene sites en games.

In dit hoofdstuk zoek ik een aangename manier om uit te leggen hoe je dit aanbrengt bij hen en op welke manier je hier zelf een aandeel in kan hebben. Ik geef aan waar op gelet moet worden en ik geef handige tips en extra links mee.

3.2 Waarom is privacy een aandachtspunt?

Kijk eens om je heen in je team, als je zou voorstellen om met internethulpverlening te beginnen, hoeveel zouden er zeggen 'nee want dat is niet veilig'? Wel dit is fout. Het is niet veilig omdat wij er geen tijd en energie insteken terwijl onze kinderen en jongeren al jaren gebruik maken van dit medium zonder dat wij hier begrenzend in zijn. We kunnen het wel veilig proberen te maken, zo gaan anderen niet meer met de gegevens lopen van de kinderen, kunnen wij geruster zijn en kan je al eens bij het kind aan de pc gaan zitten en kan je via los contact leuke gesprekken hebben. Zeg niet wat mag en niet mag. Kruip samen achter de computer en kijk welke (on)mogelijkheden er zijn.

3.3 Hoe kan privacy misbruikt worden?

3.3.1 Wachtwoord

Heel vaak wordt er meegedeeld dat je een goed en veilig wachtwoord moet hebben. Als je dit wachtwoord vervolgens op een post-it op je computer hangt, is dit wachtwoord waardeloos. Toch is het niet moeilijk om een goed te onthouden en een moeilijk te achterhalen wachtwoord te maken.

3.3.1.1 Het ideale wachtwoord

Het ideale wachtwoord bestaat niet.

Immers elk door mensen verzonden wachtwoord is te kraken.

Wel kunnen we het achterhalen van een wachtwoord zo moeilijk mogelijk proberen te maken.

Op veel websites die met wachtwoorden werken kun je zien of het opgegeven wachtwoord al dan niet veilig of sterk is.

3.3.1.2 Een kwestie van combineren

Een wachtwoord is een combinatie van karakters, hoe moeilijker wij deze combinatie maken, hoe moeilijker het wordt om het wachtwoord te achterhalen.

Stel dat wij een wachtwoord maken van een combinatie van 1 letter.

Diegene die dit wachtwoord wil achterhalen heeft dan 26 pogingen nodig om achter het wachtwoord te komen.

Als wij de combinatie echter groter maken naar 2 letters dan zijn er al $26 * 26 = 676$ pogingen nodig om het wachtwoord te achterhalen. Geen mens zal 676 keer proberen een wachtwoord in te typen in de hoop deze te achterhalen. Echter voor een computer is dit piece of cake. Voordat diegene die het wachtwoord wil achterhalen één keer met zijn ogen knippert is het wachtwoord achterhaald. Anders wordt het al als wij het wachtwoord uit tenminste 6 letters laten bestaan.

Nu zijn er ineens ruim 191 miljoen mogelijkheden waar het wachtwoord uit kan bestaan. Hier heeft zelfs een computer al een aardige kluit aan om het wachtwoord te achterhalen. Als we nu in plaats van alleen letters ook hoofdletters, cijfers en leestekens toevoegen hebben we ineens i.p.v. 26 karakters (bij alleen letters) ineens 94 karakters tot onze beschikking. Dit geeft bij een wachtwoord van 6 karakters ruim 606 miljard mogelijkheden.

Ook dit is nog steeds te kraken, alleen diegene die dit wil achterhalen moet hier wel enige tijd voor uit trekken.

Als de gegevens dusdanig belangrijk zijn dat deze een nog grotere beveiliging nodig hebben moet een andere vorm van authenticatie worden overwogen.

3.3.1.3. Spelen met karakters

De hiervoor genoemde 92 mogelijkheden per karakter zijn onder te verdelen in kleine letters, Hoofdletters, cijfers en leestekens. Veel systemen vereisen tegenwoordig een sterk

wachtwoord. Hiermee wordt dan een wachtwoord bedoeld dat uit tenminste 6 karakters bestaat en waar 3 van de 4 karaktergroepen in vertegenwoordigd zijn.

De tijd dat wij de naam van ons huisdier of vriendin als wachtwoord kozen ligt dus achter ons.

Toch zijn er nog mensen die deze naam gaan verbasteren om de naam toch als geheugensteuntje te kunnen gebruiken.

De hond tarzan wordt dan vaak Tarzan1 of T@rz@n voor de echte creatievelingen. Echter op het moment dat ik de naam van mijn hond als wachtwoord neem ben ik trots op mijn huisdier en zal ik het er vaak over hebben. Iemand die mijn wachtwoord wil achterhalen hoeft dan alleen maar de mogelijke verbasteringen uit te proberen om mijn wachtwoord te achterhalen. In de praktijk blijkt dat de meeste "sterke" wachtwoorden beginnen met een hoofdletter. Een i wordt vervangen door 1, een e wordt een 3 en een a wordt@. Zo zijn er een aantal verbasteringsmethoden welke vrij logisch moeten zijn omdat het wachtwoord ook onthouden moet kunnen worden.

De meest gebruikte wachtwoorden zijn verzonden in de persoonlijke sfeer van de gebruiker en worden derhalve eenvoudig geraden. Niets maakt dat wachtwoorden afgeleid van deze woorden (veelal namen) doorgaans niet tot een sterk wachtwoord zullen leiden.

Er zijn ook organisaties die niet willen dat wachtwoorden makkelijk te achterhalen zijn en bij deze organisaties worden wachtwoorden random (willekeurig) gegenereerd en aan de gebruiker overhandigd. Een voorbeeld van een dergelijk wachtwoord is Q@87,! Dit is een sterk wachtwoord, zo sterk zelfs dat een gebruiker dit nooit kan onthouden en dit dus op zal schrijven, en dicht bij de computer bewaren met als gevolg dat het een sterk, maar waardeloos wachtwoord is. Dit buiten het feit dat ik mij altijd afvraag wat organisaties met opgelegde wachtwoorden hiermee uitspoken. Een wachtwoord hoort persoonlijk te zijn! Bespreek dit ook zeer goed met je collega's en de jongeren.

3.3.1.4 Mijn oplossing

Zoals eerder al vermeld, worden bekenden in onze omgeving vaak snel geraden en met de veel voorkomende technieken om aan een veilig wachtwoord te komen is het daarna een peulschil om het wachtwoord te achterhalen.

Willekeurige sterke wachtwoorden hebben als voordeel dat niemand ze zal kunnen achterhalen, het nadeel is echter dat het wachtwoord de gebruiker niets zegt en het wachtwoord zal dus opgeschreven worden en in de buurt van de computer bewaard worden.

De vraag blijft dan, maar hoe dan wel?

Mijn advies:

- Maak een zin, van iets karakteristieks voor jezelf of voor een gebeurtenis en zorg dat je die zin niet snel vergeet.. Een voorbeeld kan zijn "op het dak van mijn kamer staat een ooievaarsnest ."
- Van de woorden in deze zin neem ik de eerste letter van elk woord "ohdvmkseo"
- Nu vervang ik de klinkers door de meest gebruikte verbasteringen "Ohdvmks30"
- Het nu ontstaande woord is een wachtwoord dat aan de meeste sterke eisen voldoet. Toch ga ik nog een stap verder. Ik tel het aantal niet letters, in dit geval 4. Ik typ het wachtwoord opnieuw in en bij de vierde karakter houd ik de "shift" toets ingedrukt. "Oh!vmks30"

Als je het wachtwoord "Oh!vmks30" aan iemand laat zien zullen zij moeite hebben het te onthouden, terwijl de zin "op het dak van mijn kamer staat een ooievaarsnest" voor een auteur op deze site op zijn lijf geschreven staat.

Behalve een zin die belangrijk is voor jezelf kan je ook een gebeurtenis gebruiken.

Ik was eens ergens tijdens het weekend dat er een Belgisch festival plaatsvond en ik moest een wachtwoord verzinnen voor een profiel. Op de dag dat de installatie plaatsvond en het wachtwoord moest worden gekozen was het festival aan de gang en hoorde ik het op de radio. De zin die het festival gebruikt om zijn festival aan te kondigen werd de basis van mijn wachtwoord. Doordat het festival elk jaar terugkomt met de dezelfde zin voor zijn festival zorgt dit ervoor dat de zin die de basis is voor het daar gebruikte wachtwoord nooit vergeten zal worden. Hoe willekeuriger de zin die de basis is voor een wachtwoord hoe kleiner de kans is dat het wachtwoord achterhaald wordt.

Creatievelingen kunnen uiteraard ook de tweede of volgende letter van elk woord uit de zin pikken en hier een wachtwoord van maken, of elke 4de letter uit de zin, als de zin te kort is tel je aan het einde van de zin door vanaf het begin. De combinaties zijn eindeloos, zorg echter wel dat je een methode kiest die uniek is voor elk wachtwoord dat je wilt genereren. Infoyo, <http://computers-en-internet.infoyo.nl/> (15.03.2012).

3.3.2 Chatten en privacy

Chatten is praten via de computer. De naam is een beetje misleidend omdat je niet vocaal communiceert. Je typt net als bij e-mail een bericht en de ontvanger kan dat bericht lezen. Het verschil met e-mail is dat de ontvanger meteen kan lezen wat je schrijft. Een belangrijke eigenschap van chatten is dat je in real time boodschappen uitwisselt met personen uit heel de wereld tegen lokale kosten.

Verzender en ontvanger zijn tegelijkertijd online (verbonden met Internet) en hebben contact met elkaar op hetzelfde moment. Dit in tegenstelling tot bijvoorbeeld e-mail, waar

berichten ook kunnen worden verstuurd als de geadresseerde niet aanwezig is. Chatten is dus een getypte babbel via jouw toetsenbord en beeldscherm.

Dit is een zeer belangrijk medium voor jongeren. Na een ganse dag contact te hebben gehad met leeftijdsgenoten op school, gebruiken ze deze chats vaak nog om verder te praten. Maar het hoeft niet alleen met vrienden te zijn. Zo zijn er ook zeer veel chatsites aanwezig op het internet waar je met andere mensen van over de hele wereld kan praten. Dit moet je als begeleider wel mee in het oog houden, want het is vaak op deze sites dat het kan mislopen. Een goede preventievoorlichting over veilig internetgebruik is daarom nog niet slecht. Hierover later meer.

3.3.2.1 Algemene tips

- Kies een goede nickname die niet verklapt of je een jongen of een meisje bent, hoe oud je bent en wat je echte naam is.
- Geef aan niemand informatie (zoals naam, school, telefoonnummer of adres) over jezelf of over je vrienden.
- Chat enkel met vrienden die je ook in het echte leven kent.
- Zet nooit de webcam aan als vreemden erom vragen. De persoon aan de andere kant kan dingen tonen die je liever niet wil zien of foto's of filmpjes van je maken die op het internet terecht kunnen komen. Doe nooit voor de webcam wat je niet voor een groot publiek zou doen.
- Toon net als in het echte leven altijd respect voor anderen. Behandel anderen zoals je wilt dat ze jou behandelen. Doe niets wat anderen pijn kan doen, bang kan maken of in gevaar kan brengen.
- Als er op de chat iets gebeurt dat je niet leuk vindt, vertel het dan aan je ouders of aan een andere volwassene die je vertrouwt. Bewaar je chatsessies.
- Geloof niet zomaar alles wat iemand op de chat vertelt. Tenslotte kan iedereen typen wat hij wil en kan niemand dat controleren. Soms zijn mensen niet wie ze zeggen te zijn.
- Als je wil afspreken of bellen met iemand die je op de chat ontmoet hebt, praat er dan eerst over met je ouders.

3.3.2.2 Tips voor begeleiders en ouders

- Praat met de kinderen/ jongeren over het internet. Wees open en objectief. Verbied ze niet om bepaalde sites te bezoeken want dan doen ze het toch stiekem. Indien je het niet vertrouwd vindt om het kind alleen op het internet te laten surfen, doe het dan eens samen. Je zult versteld staan wat je van deze kinderen en jongeren kan leren.
- Laat de kinderen niet chatten in een chatroom zonder moderators. Wat moderators zijn heb ik in het vorige hoofdstuk al uitgelegd. Deze moderators hebben een andere kleur van naam en zijn duidelijk zichtbaar
- Wanneer je de kinderen laat chatten, laat ze dan chatten op een site waar logs bijgehouden worden van de bezoekers. Als er dan toch iets heeft plaats gevonden kunnen de moderators van de site alles eenvoudig terugvinden en de nodige maatregelen nemen.
- Indien één van de kinderen uit je groep iemand ontmoet heeft tijdens het chatten en ze willen een keer afspreken, laat ze dan niet alleen gaan. Maak er een leuke dag/avond van met jou als begeleider, het kind, zijn nieuwe vriend en de ouders van het kind waar met afgesproken wordt. Als het kind dit echt niet wil, kan er wel eens iets aan de hand zijn.
- Zorg er voor dat de kinderen niet zomaar hun emailadres of thuisadres doorgeven aan onbekenden. De meeste problemen doen zich niet voor tijdens het chatten in chatrooms maar wanneer mensen verder chatten via bv. MSN. Ze hebben de neiging om hier veel opener te zijn omdat ze dat hier ook zijn met hun vaste vrienden. Daardoor komt het dat hier de meest ongewenste/ ongewilde informatie wordt doorgegeven.

3.3.4 Webcam

Het gebruik van een webcam, kortweg cammen wordt steeds populairder. Technisch is het heel simpel: je sluit een goedkope camera aan op je pc, waarna het meteen beschikbaar is voor MSN, Facebook, Skype... Met een microfoon erbij kun je op die manier video-gesprekken voeren met iedereen uit je contactlijst, die eveneens de beschikking heeft over deze hulpstukken.

Leer de kinderen dadelijk om erop te letten dat hij of zij de webcam uitzet na gebruik. Sommige webcams hebben een handig lensklepje, maar dat hebben ze jammer genoeg niet

allemaal. Dat is jammer, want met zo'n klepje kun je voorkomen dat je in een later stadium (wanneer je vergeten bent dat de webcam nog steeds aan staat) onbedoeld beloerd kan worden.

Vooraf oudere jongens en meisjes hebben nog al eens de neiging om hun vriendje een plezier te doen via de webcam met verleidelijke poses, al of niet naakt. Praat hier als begeleider over met het kind: de beelden kunnen worden opgeslagen en in een andere situatie worden misbruikt. De politie waarschuwt regelmatig, maar de kinderen beseffen niet dat de beelden die op het internet gezet worden, hen hun ganse leven kunnen achtervolgen.

Er is natuurlijk ook een zeer groot voordeel aan webcamgebruik. Zo zie je met wie je praat en kan je ook checken of de persoon met wie je praat inderdaad eerlijk is geweest over wie hij is.

Bij ons in de leefgroep geldt er trouwens ook nog een zeer interessante regel. De webcam wordt niet gebruikt als er andere kinderen of jongeren in de buurt aan het spelen of aan het werk zijn. De persoon aan de andere kant van het scherm heeft geen behoefte om te zien wie er allemaal in de leefgroep rondloopt en wat er gezegd wordt. Ook gaan wij bij het gebruik van webcams ook altijd eens even checken of de webcamsessie wel op een propere manier gebeurt.

3.3.5 Afspreken met vreemden

“Kinderlokkers”, u allemaal wel bekend, maar ver van uw bed. Pas maar op, wanneer je kind online gaat en op chatrooms of sociale netwerksites terecht komt, zit de kans er altijd in dat het kind in contact komt met een kinderlokker door de anonimiteit die het internet rijk is.

De kinderen hebben het vaak zelf niet door omdat de lokker zich voor doet als een leeftijdgenoot en foto's stuurt van kinderen die even oud zijn als de kinderen uit jouw leefgroep.

De kinderlokker probeert het vertrouwen van het kind te winnen om zo af te spreken op een bepaalde plaats, wat er daarna kan gebeuren ga ik hier dan ook niet verder uitleggen.

3.3.5.1 Hoe gaan online kinderlokkers soms te werk?

Zij zoeken naar kinderen via sociale netwerksites, blogs, chatrooms. Eens ze kinderen vinden op die bepaalde media gaan ze ze overladen met vriendelijkheid, affectie, cadeaus om ze zo te verleiden. Ze kennen de nieuwste muziekjes en hobbys waar kinderen vaak interesse in hebben. Geleidelijk aan begint het kind vertrouwen te krijgen in de online kinderlokker en

dit beseft de lokker maar al te goed. Na een tijdje begint hij geleidelijk seksuele inhoud in de gesprekken te steken en te vragen naarr seksueel expliciet materiaal.

Als de lokker voldoende het vertrouwen van het kind gewonnen heeft, probeert hij op een bepaalde plaats in de buurt van het kind af te spreken, of bij hem thuis. Eens hij het kind meegelokt krijgt door bv. een cadeautje is het al te laat.

3.3.5.2 Hoe beperk je als begeleider het risico?

- Praat met de kinderen via groepsgesprekken over op seks gerichte kinderlokken en mogelijke online gevaren.
- Gebruik software waar ouderlijk toezicht in ingebouwd is zoals in besturingssystemen als Windows 7 of Windows Vista. Ook bestaat er een gratis Windows Live Family Safety applicatie. Dit kan je downloaden via de zoekmachine van Google.
- Zorg dat de kinderen zich houden aan leeftijdsgrenzen op sociale netwerksites. Voor de meesten moet je minstens 13 jaar oud zijn. Zijn de kinderen jonger, laat ze het dan ook niet gebruiken.
- Naarmate de kinderen ouder worden kunnen ze gebruik maken van chatrooms. Geef de kinderen hier tijdig uitleg over. Geef hen ook een lijst met sites waar ze veilig kunnen chatten, moedig aan om enkel die te gebruiken.
- Draag de kinderen op om tot een bepaalde leeftijd niet in het privé met iemand te spreken die ze leren kennen op een chat site. Hier komt het nogal snel tot seksueel getinte taal. Ook kunnen de moderators die de sites in het oog houden privé berichten niet checken.
- Maak de kinderen duidelijk dat reageren op een email van een vreemd persoon niet kan. Hier kunnen ofwel virussen in aanwezig zijn of kinderlokken aan het werk zijn.
- Laat de kinderen tot een bepaalde leeftijd die je zelf afspreekt binnen je team enkel gebruik maken van de pc op plaatsen waar er toezicht is, bv in de bibliotheek, in de leefruimte van de leefgroep,...
- Als alle voorzorgmaatregelen niet werkten en je kind toch in contact komt met een kinderlokken, wees dan niet kwaad op het kind. Spreek erover en leg de risico's nog eens uit vanuit jouw bezorgdheid. Als hij dit dan nog een keer mee maakt en je hebt er samen over gesproken gaat hij het de volgende keer (zeker) komen melden.

3.3.5.3 Hoe beperken de kinderen zelf het risico?

Neem dit met de kinderen op in de vorm van een spel of een groepsgesprek:

- Gebruik maken van e-mailfilters, deze filters zorgen ervoor dat bepaalde spam en ongewenste e-mails niet meer in je inbox terecht komen.
- Onmiddellijk aan de begeleiders vertellen als iets online hen een onaangenaam gevoel geeft.
- Een geslacht neutrale schermnaam kiezen waaruit mogelijke kinderlokkers niet kunnen afleiden of je mannelijk of vrouwelijk bent.
- Geef nooit persoonlijke informatie door.
- De overeenkomst die in de groep gemaakt wordt ophangen bij de pc, op de door de kinderen gekozen plaats, zodat de kinderen altijd de regels zien en kunnen nalezen.

3.3.5.4 Wat doen als een kind uit je leefgroep toch het doelwit is?

Als een kind uit je leefgroep toch het doelwit van een online kinderlokker geworden is bespreek je dit eerst met het kind. Als het ernstig is neem je contact op met de plaatselijke politie. Zij zullen met het kind praten en onderzoeken of er seksueel getinte foto's ontvangen zijn, seksueel getinte e-mails, expresberichten enz. verzonden zijn naar jouw kind. Controleer de computer uit de leefgroep ook af en toe op pornobestanden of welk soort seksuele communicatie dan ook. Dit kunnen tekenen zijn dat er iemand praat met een kinderlokker.

Dit kan door te screenen door de afbeeldingen, documenten en internetgeschiedenis van het kind.

3.4 E-safety kid van Telenet Foundation

(<http://www.swgfl.org.uk/Staying-Safe/Family-Toolkit>)

Het internet mag geen kloof slaan tussen de generaties, maar moet hen net samenbrengen. Daarom heeft Telenet het “Veilig Internet Gezinspakket ontwikkeld, ook al bekend als de E-safety kid. Het pakket is bedoeld voor gezinnen/ leefgroepen met kinderen tussen de 6 en 12 jaar. Dit is een ideaal spel om te spelen met de kinderen in individuele begeleidingsmomenten.

3.4.1 Het pakket bestaat uit

- Twee boekjes over veiligheid op het internet: een familie-fun-boekje en een handleiding voor ouders
- Praktische tips
- Een gezinscertificaat
- Een stickerset
- 12 kaartjes met verschillende situaties die de kinderen kunnen uitknippen

3.4.2 Hoe werkt het?

Zowel het familie- als het ouderboekje zijn voorzien van kleurencodes. Die gebruiken ze om 4 belangrijke aspecten van veilig internet toe te lichten: Beveiligd en wel, Communiceren, Cyberpesten en Entertainment & Downloaden. Het ouderboekje dient als naslagwerk voor het familie-fun-boekje: het bevat achtergrondinformatie, opmerkingen bij de activiteiten en oplossingen voor de oefeningen en de situatiekaartjes. Het familie-fun-boekje moet door de kinderen en de ouders/ begeleiders samen gebruikt worden.

De 4 thema's worden besproken aan de hand van een verhaal over twee kinderen, Alex en Emma, hun ouders en de IT-expert Laura. Elke hoofdstuk bevat leerzame activiteiten, zoals online oefeningen, toetsjes, praktische regels en handige links.

Lees het verhaal samen met de kinderen en werk samen aan de voorgestelde activiteiten.

Aan het einde van elk hoofdstuk kan je de bijbehorende situatiekaartjes gebruiken om een gesprek met de kinderen te starten en zo hun begrip van de inhoud verder te verdiepen.

Als de kinderen enthousiast met het pakket aan de slag gegaan zijn, kan u ze belonen door met z'n allen het gezinscertificaat te ondertekenen en een aantal hoofdregels af te spreken. Tot slot kunnen uw kinderen de boekjes nog versieren met emoticonstickers.

3.4.3 Mijn bedenkingen

Dit is een spel/ boekje dat eigenlijk in elke leefgroep aanwezig zou moeten zijn.

Het spel zit zeer goed in elkaar, echt op maat van de leeftijd van de kinderen. Ook kunnen jongens en meisjes nog eens apart kiezen voor hun geslacht wat het voor hen nog eens zo leuk maakt.

Ook voor jou als begeleider zit hier een grote bron aan informatie in. De handleiding voor ouders staat vol met nuttige tips rond het gebruik van internet en hoe het kind hiermee moet omgaan.

Het spel is gratis te bestellen op de site van Telenet foundation: www.klikmee.be

Het is zowel te bestellen in het Nederlands als in het Frans. Ook ben ik op het internet al enkele buitenlandse talen tegen gekomen.

3.5 De juiste click – een interactief spel rond veilig internetgebruik

Childfocus, <http://www.clicksafe.be/> (20.10.2011)

De juiste click is een informatief spel voor 10 tot 12 jarigen over veilig internetgebruik.

Het spel kan via de site van Clicksafe aangekocht worden voor een bedrag van €7.

Dit bedrag moet je pas betalen als het spel bij jouw organisatie door de post wordt afgeleverd.

Ik heb het spel met alle kinderen uit de leefgroep (6) tegelijk gespeeld en dat viel zeer goed mee.

Het spel laat echt zien wat kan en niet kan op het internet, dit op een leuke manier wat het aangenaam maakt om erover te praten met de kinderen.

3.5.1 Hoe werkt het spel?

In het begin van het spel krijgt elk kind een boekje. Hier staan spelletjes, weetjes,... in rond veilig internet.

Er zijn 3 spelletjes die gespeeld kunnen worden, dit telkens per 2.

Er is een spel waar je jetonnetjes omhoog moet gooien, wie de @ als eerste omhoog heeft liggen wint.

Er is een spel waarbij je net als bij de jetonnetjes om ter meeste @, moet hebben. Maar dit dan op een klein parcours.

En dan is er nog een spel waarbij je een soort memory speelt. Er liggen 2 lachende en 1 droevig gezicht op tafel, wie het droevig gezicht trekt verliest.

Na het spel mag de winnaar naar de opdrachtentafel gaan en krijgt 2 kaartjes, de verliezer krijgt er 1.

Er zijn 3 verschillende soorten kaartjes: plezier op internet, vrienden op internet, informatie op internet.

De winnaar kiest dus 2 kaartjes naar keuze, de verliezer 1.

Dan is het de bedoeling dat je gaat lezen wat er op je kaart staat die je getrokken hebt. Dit is zagezegd de website waar je dan op surft. Als je akkoord gaat met een stelling druk je zagezegd op oke, dus schrijf je het codewoord bij oke op. Ben je niet akkoord dan druk je op het kruisje en schrijf je het codewoord bij het kruisje op. Dit gebeurt in een boekje dat ze bij het begin van het spel krijgen.

Bv. bij vrienden op internet:

“Hoi, welke kleur ondergoed draag jij vandaag? Toon het me eens via de webcam.”

Laat een bericht achter: je naam en de kleur van je onderbroek. OK of X

X = nachtlampje

OK= muts

Dan schrijven ze hun codewoord in het boekje. Op het einde geven ze hun boekje door aan degenen naast hun en die verbeteren. Dit gebeurt op een heel simpele manier.

Vrienden op internet: codewoorden die de naam van een kleur hebben = 0 punten

Plezier op internet: codewoorden die de naam van een dier hebben = 0 punten

Informatie op internet: codewoorden die de naam van een kledingstuk hebben = 0 punten.

Op het einde van het spel is er ook een groots evaluatiemoment. Hier wordt ook het boekje dat ze in het begin hadden gekregen, net zoals de grote affiche erbij gehaald. Hier worden dan de regels rond veilig internet samen met de kinderen overlopen, doordat je het ook op poster hebt, kan je dit achter de pc hangen waardoor de kinderen het zich blijven herinneren.

3.5.2 Bevindingen

Het spel verliep heel vlot en heeft eigenlijk maar 1 of 2 begeleiders nodig voor een ganse groep. Soms is het wel druk als de kinderen even moeten wachten, maar enthousiast waren ze zeker genoeg. Bij onze groep viel me sterk op hoeveel ze wisten over veilig internetten en hoe 'vies' ze zijn van dingen op het internet die 'not done' zijn. In onze groep viel ook op dat de meisjes er veel meer rond wisten dan de jongens, ook omdat zij meer op sociale netwerken zitten dan jongens. De jongens in onze groep spelen meer spelletjes op de pc. Ik merkte wel dat de jongste uit onze groep (9 jaar) moeilijk mee kon met het spel, en ook weinig kennis heeft rond internet.

De oudsten (14 en 15) konden nog perfect deelnemen aan het spel, je merkte geen kloof tussen hen en de mogelijkheden van het spel.

Het spel moet ook niet op het internet gespeeld worden, dit zorgt er voor dat je nog eens een ouderwets levendig spel hebt, wat bij de kinderen wel aanslaat en hen misschien aanzet om terug meer de ouderwetse spelen zoals Monopoly en ganzenbord te spelen.

3.5.3 Waarvoor is het spel goed?

Ik merkte dat enkele kinderen op sommige punten toch nog vragen en bedenkingen hadden. Hier hebben we dan met de ganse groep rond gebrainstormd. Iedereen was open en werkte goed mee waardoor er wel goede ideeën kwamen. Ook kwamen de kinderen zelf met voorbeelden die ze meemaken als ze op het internet aan het surfen zijn.

Dit spel is ook zeker bevorderend voor de groepssfeer omdat je in interactie gaat met elkaar. Er komt ook een klein deeltje rond cyberpesten in voor waardoor je hier ook even bij kan blijven stilstaan, want iedereen krijgt hier op het internet mee te maken, of merkt het alleszins op.

Het handige is ook dat het spel werkt met een boekje. Elk kind uit de groep heeft dit boekje op zijn/ haar kamer liggen. De meesten hebben het op hun prikbord geprikt om het af en toe nog eens te kunnen nalezen. Dit is wel degelijk een spel met een immense impact.

Na één keer spelen hebben ze het spel door, dan is het enkel nog de bedoeling dat je ze af en toe duidt op de regels die hieruit voort gekomen zijn.

3.6 Besluit

Zoals we hier gezien hebben in dit hoofdstuk komt er toch wel wat bij kijken om de veiligheid en de privacy van de kinderen te garanderen. Toch moet men hieruit niet besluiten dat men beter niet meestapt in de boot van de online hulpverlening, want de kinderen van je leefgroep gaan toch op internet, of het nu veilig is of niet. Daarom kan je er best maar voor zorgen dat je het zo veilig mogelijk maakt voor hen/ samen met hen.

Toch zijn er enkele dingen/waarden/ zaken waar je vanuit een goede ingesteldheid rond veiligheid en privacy, weinig aan kan doen. Dit is bv. cyberpesten wat in het volgende hoofdstuk aan bod komt.

4. Cyberpesten

4.1 Inleiding

Communiceren via het internet en de gsm/ smartphone heeft veel voordelen. Helaas zitten er ook kantjes aan die niet zo geweldig zijn: de kinderen uit je leefgroep kunnen berichten ontvangen of versturen die hen of anderen kwetsen. Het is van belang dat jij als begeleider de kinderen leert om zich altijd en overal respectvol te gedragen, ook online!

4.2 Wat is cyberpesten

Cyberpesten is het gebruik van nieuwe informatie- en communicatietechnologieën om een individu of groep te pesten, te treiteren of te intimideren. Daarvoor kunnen e-mail, chat, MSN, gsm's of andere technologische hulpmiddelen worden gebruikt. In een virtueel spel kunnen pesters de avatar (profiel van een gebruiker dat wordt weergegeven met een gebruikersnaam en een afbeelding in online-computergames en virtuele werelden) van het kind aanvallen, bijvoorbeeld door deze te beschieten. Of ze kunnen de avatar dwingen om zich op een ongewenste manier te gedragen, of virtuele bezittingen (reeks objecten die elke speler in een spel toegewezen krijgt) stelen,... Of iemand kan persoonlijke informatie openbaar maken, bijvoorbeeld door een persoonlijke foto of persoonlijke informatie op een openbaar forum of website te posten.

Dergelijk gedrag is net zo onaanvaardbaar als pesten op school of op de speelplaats. Ouders, leerkrachten, begeleiders en kinderen moeten hier dan ook aandacht voor hebben en er passend op reageren. In tegenstelling tot bij traditioneel pesten kan een kind zelfs gecyberpest worden als hij/zij niet direct in de buurt van de pesters is. De pesters kunnen bedreigende berichten via e-mail of sms sturen wanneer ze willen, dag en nacht.

4.3 Soorten cyberpesten

4.3.1 Cyberpesten via games

Dit kan bijvoorbeeld door iemand zijn paswoord te stelen. Dit wil zeggen dat men in naam van iemand anders gaat spelen en ervoor gaat zorgen dat hij of zij verliest.

Het kan ook door verworvenheden te stelen: dit is eigenlijk dingen stelen uit de persoon zijn virtuele wereld om jezelf sterker te maken en de andere zwakker.

4.3.2 Cyberpesten via e-mail

Dit kan op drie manieren. Men kan pest-e-mails versturen. Dit kunnen zowel woorden als beelden zijn. Als het beelden zijn kunnen het misschien beelden zijn die men genomen heeft toen de persoon op het toilet zat en die dan naar deze persoon of meerdere personen wordt doorgestuurd.

Een andere manier is iemand zijn paswoord stelen en in naam van degene waar het paswoord van gestolen is mails beginnen verzenden.

De laatste van de drie is opzettelijk virussen verspreiden.

4.3.3 Cyberpesten via het chatten

Ook hier zijn er drie mogelijke manieren. Men kan iemand uitschelden op een chatsite.

Men kan met een hele groep mensen allemaal dezelfde persoon blokkeren zodat er met deze persoon niet meer gechat wordt, dit noemt men virtuele uitsluiting.

Of men kan iemands paswoord stelen en in naam van die persoon beginnen chatten.

4.3.4 Cyberpesten via de webcam

Men kan opzettelijk schokkende beelden tonen via de webcam of men kan foto's of video's maken zonder medeweten of toestemming van de ander en deze later publiceren op het internet.

4.3.5 Cyberpesten via profielen

Men kan iemand helemaal belachelijk maken door bijvoorbeeld een profiel op die zijn naam aan te maken en hier spottende dingen op te posten.

Men kan pesten door kwetsende beelden op iemand zijn profiel te zetten of bij zichzelf met de link naar de bepaalde persoon.

Een nieuwe trend is de stemtest. Hierbij moet men aangeven of men iemand mooi of lelijk vindt. Dit wordt soms ook wel de populariteitsmeter genoemd.

En de laatste, maar zeker niet de minst erge is de uitsluiting uit het netwerk. Dit wil zeggen dat een hele groep mensen hun profiel aan elkaar linken maar niet aan dat van het slachtoffer waardoor deze de conversaties niet kan volgen.

4.3.6. Cyberpesten via de gsm/ smartphone

Dit is op deze moment de meest voorkomende manier van cyberpesten. Hier pest men door pestberichtjes te versturen of door gênante mms'jes te versturen naar het slachtoffer.

Ook een nieuwe trend is het cyberpesten via het chatten op de gsm aangezien je nu op veel gsm's gratis wifi (draadloos internet) kan ontvangen.

Met deze smartphones kan je vaak ook zeer goede filmpjes maken waardoor sommige gênante momenten van kinderen op het internet terecht komen. Eens dit gebeurt gaat de bal snel aan het rollen.

4.4 Gevolgen en verschillen

Er is een sterk verband tussen cyberpesten en het pesten op de speelplaats. Vaak gaat het pesten op de speelplaats overdag, 's avonds gewoon door via de computer of gsm. Toch zijn er ook een aantal verschillen tussen 'klassiek pesten' en cyberpesten.

- Het cyberpesten is veel directer, veel persoonlijker en een aanval op de private levenssfeer. Kinderen en jongeren nemen het pesten mee naar bed en zijn er niet van verlost als zij 's avonds thuis voor de computer zitten, of in de zetel zitten bij de ouders.
- Kinderen hebben vaak het gevoel dat de hele wereld toekijkt hoe zij gepest en belachelijk gemaakt worden.
- Ouders zijn meestal laat of niet op de hoogte dat er een probleem is, juist omdat het via internet en gsm verloopt.

4.5 Tips voor de gepeste

- Antwoord nooit op berichten die bedoeld zijn om te intimideren of te verontrusten. Zo stimuleer je alleen maar de pester.
- Bewaar het bericht. Je hoeft het bericht niet te lezen, maar bewaar het als bewijs van de pesterij. Dit is belangrijk wanneer je de intimidatie wil melden of om hulp vraagt.
- Meld je problemen aan mensen die er iets aan kunnen doen. Meld beledigende berichten aan de webmaster van de site waar je het bericht tegenkomt. Meld mogelijk illegale voorvallen eerst bij de begeleiders, ouders en daarna (indien nodig) bij de politie.
- Blokkeer de verzender. Iemand die je intimideert, ben je liever kwijt dan rijk, blokkeer ongewenste verzenders. Dit kan jammer genoeg niet met elke gsm. Ook je gsm operator kan hier zonder bevelschrift niets aan veranderen.

- Vertel het aan iemand die je vertrouwt. Praat met iemand die je vertrouwt. Praten met je begeleiders, ouders, vrienden, leerkracht of hulplijn is meestal de eerste stap wanneer je met iets zit.
- Respecteer jezelf en respecteer anderen - Veel van wat je online zet, is voor iedereen zichtbaar. Soms vergeten we dat wel eens. Ken je rechten en plichten! Denk creatief, maar denk na voor je iets verstuurt!

4.6 Wat doen als begeleider

Jongeren praten er niet gemakkelijk met hun begeleiders over wanneer zij gepest worden via internet of e-mail. Vaak ligt hier schaamte aan ten grondslag. Maar veel jongeren hebben ook het gevoel dat het praten met de begeleiders niet zo zinvol is omdat zij minder weten van internet en MSN en dus zeker niet kunnen helpen bij het voorkomen of tegengaan van het pesten.

Het is dan ook heel goed wanneer begeleiders zich verdiepen in wat hun kind doet op internet en te zorgen hier voldoende van te weten om het kind hier goed bij te begeleiden. De computer in de leefgroep is dan ook zeker de meest wenselijke situatie. Ook wat betreft het gebruik van internet moeten kinderen opgevoed worden. Jongeren hebben voorlichting nodig maar moeten ook gewaarschuwd worden voor eventuele gevaren en daar valt online pesten ook zeker onder. Het is belangrijk dat jongeren beseffen dat internet voor iedereen toegankelijk is en dat alles op internet door iedereen te zien is. Het is dan dus ook belangrijk dat jongeren leren dat je niet te veel vrij moet geven op internet, zeker niet zaken als e-mailadressen, telefoonnummers, adres of wachtwoorden. Ook online moeten er grenzen gesteld worden. Overigens is het verbieden van MSN of chat hierbij niet de juiste oplossing. Ten eerste zijn er meer plekken dan alleen in de leefgroep waar een kind kan chatten of MSN'en. En door te verbieden leert het kind ook niet op een goede manier om te gaan met deze nieuwe vormen van met elkaar communiceren.

Als begeleiders meer betrokken zijn bij wat hun kind online doet, is het ook makkelijker voor de begeleiding om in de gaten te houden of er sprake is van pesten en makkelijker voor het kind om te praten over het pesten. Online pesten moet een onderwerp zijn waarover zo af en toe gesproken wordt, zodat het bespreekbaar blijft.

Wanneer het pesten eenmaal geconstateerd is kunnen wij als begeleiders het kind helpen door op te sporen wie de pester is. Soms is hier de hulp van de school bij nodig. Door te achterhalen vanaf welke computer het mailtje verstuurd is en op welk tijdstip, kan vaak ontdekt worden wie er op dat moment achter de computer zat en dus de pest-mail verstuurd heeft. Dit kan door het IP-adres van de PC te achterhalen, elk huis, of organisatie heeft zijn eigen IP-adres. Vraag iemand die kennis heeft van ICT voor verdere hulp. Wanneer

het pesten zich dan ook herhaalt is het goed om de pest-mailtjes te bewaren zodat deze gebruikt kunnen worden bij het opsporen van de afzender.

Maar lang niet altijd is te achterhalen wie degene is die pest. In dat geval is het het beste het kind te leren niet te reageren op de pesterijen. Net als bij het 'in het gezicht' pesten gaat de lol er snel vanaf wanneer er geen enkele reactie komt. Ook kan het e-mail adres geblokkeerd worden en ook op MSN is er deze mogelijkheid iemand te blokkeren. Wanneer het blokkeren van een e-mail adres niet mogelijk is in een e-mail programma kan vaak met behulp van een spamfilter voorkomen worden dat de mailtjes het kind bereiken omdat de pest-mail direct in de prullenbak belandt.

Eventueel kan een nieuw e-mail adres voor rust zorgen, waarbij het kind dan meteen geleerd moet worden dit e-mail adres niet aan jan en alleman te geven.

4.7 Lespakket: "Stop Cyberpesten"

Dit is een lespakket uitgegeven door Childfocus. Het is een pakket waarin wordt aangegeven wat cyberpesten juist is, wat je er aan kan doen, maar het leukste van al, er staan handige spelen in om eens uit te testen in je leefgroep. Het is een pakket gemaakt voor leerkrachten, maar is perfect te gebruiken voor een groepsactiviteit binnen je leefgroep.

De spelen gaan de kinderen doen nadenken over cyberpesten, zowel uit het standpunt van de pester als de gepeste, waardoor duidelijk gaat worden voor hun dat geen één van de rollen hoeft opgenomen worden.

Het lespakket is gratis af te halen van de site van childfocus:

<http://www.clicksafe.be/leerkrachten/nl/materiaal/lespakket-stop-cyberpesten/>

4.8 Besluit

Gepest worden is niet aangenaam. Toch gebeurt het meer dan men denkt, zeker nu de smartphones en het internet hier mee parten in spelen. Het kind komt thuis en hoopt in een veilige omgeving terecht te komen, jammer genoeg lukt dit vaak niet door de komst van cyberpesten. Hier wordt er verder gepest in hun vertrouwde omgeving. Dit kan voor zeer veel verdriet en stress zorgen bij het kind. Als je als begeleider, ouder iets merkt bespreek het dan met het kind. Zoek samen naar oplossingen en probeer het kind te helpen. Er is niets zo erg als gepest worden.

5. Ervaring bij internethulpverlening

Ik ben in de leefgroep waar ik stage liep al begonnen met onlinehulpverlening voor er een werkgroep was opgestart. Doordat ik naar een infodag geweest was rond weerbaarheid op het web, georganiseerd door Vlaams Informatiepunt (VIP) Jeugd, werd ik al snel geprikkeld om te starten met online hulpverlening. Op het einde van die dag kwam Jo Van Hecke als gastspreker zijn ervaringen / bedenkingen delen over dit onderwerp. Door zijn kritische blik en passie voor dit project werd ik al snel meegetrokken in het zoeken naar informatie rond dit onderwerp. Door uitgebreid kennis op te doen via boeken, brochures, het internet,... kon ik starten met het experimenteel toe te passen van internethulpverlening in de leefgroep waarbij ik stage liep.

Omdat het voor mij ook nieuw was ben ik eerst gestart met het zoeken naar interessante tools die handig in gebruik kunnen zijn voor de jongeren binnen de leefgroep. Met hen maakte ik bijvoorbeeld praatjes terwijl ze op Facebook zaten, pasten we samen de privacy instellingen aan en kwamen er gesprekken op gang over bepaalde vrienden op deze sociale netwerksites, waar je anders nooit iets over zou horen. Door hun vertrouwen hierin te winnen stimuleerden zij ook de jongere kinderen om deel te nemen aan dit project.

Zo ben ik in het begin gestart met het aanmaken van de Portal Page via Symbaloo. Op deze pagina kunnen de kinderen zelf websites toevoegen en verwijderen, waarop zij vaak surfen. Ik heb hen hier sterk voor kunnen stimuleren door hen zelf de lay-out van de startpagina te laten kiezen. Hierover hebben we in groep gediscussieerd en samen gezocht naar de meest acceptabele kleuren, achtergronden,...

Doordat dit iets van hen is, gaan ze hier ook sneller gebruik van maken. Ook voor de begeleiders is dit handig aangezien je het ook in jouw begeleiderslokaal als startpagina kan instellen waardoor je af en toe kan checken of de kinderen niet op sites zitten die niet voor hun leeftijd bestemd zijn. Het handige aan deze tool is dat je het praktische gebruik zeer snel uitgelegd krijgt, aan zowel je team, als aan de kinderen binnen je leefgroep.

Doordat ik het vertrouwen van de kinderen / jongeren gewonnen had was dit het ideale moment om dit ook eens te testen in individuele begeleidingsmomenten. Zo ben ik gestart met een educatieve game met één van jongeren. 'Poverty Is Not a Game' is een game dat zowel aansluit bij jong als oud. Toen ik het voorstelde aan mijn stagebegeleider binnen de leefgroep was hij hier zeer snel door gepassioneerd. Ook de jongere waar ik het mee gespeeld heb was er zeer tevreden over. Een klein nadeel hierbij is wel dat het spel redelijk lang duurt en dat je het niet kan opslaan, waardoor je het spel volledig moet uitspelen. De tijd die ze hier opplakken bedraagt 45 minuten. Maar dit kan toch makkelijk uitlopen tot een uur.

Omdat het een spel is voor al wat oudere kinderen en de kleinsten aangaven dat ze toch ook graag een spel zouden spelen ben ik op zoek gegaan naar een spel rond veilig surfen.

Zo kwam ik terecht bij 'De juiste click'. Alvorens we het spel konden spelen heb ik het zelf wel enkele keren moeten doornemen. Op het eerste zicht is dit echt geen simpel spel, maar na het een paar keer gelezen te hebben kan je het heel eenvoudig uitleggen aan de kinderen.

In dit spel zijn er heel veel items aanwezig en zaken waaraan je moet denken binnen het spel als spelbegeleider. Daarom is het handig als je gebruik maakt van nog een extra begeleider. Ook hij kan best op voorhand de spelregels grondig doornemen.

Dit spel heeft toch een hele tijd geduurd, maar tot onze grote verbazing verveelde het de kinderen niet. Ze vonden het een zeer leuk spel met veel interactie en tot onze grootste verbazing wisten zij heel veel over veiligheid op het internet.

Dit wil natuurlijk niet zeggen dat ze het ook zo toepassen in de leefgroep. Ze kennen de regels en gevaren maar veggen hier vaak hun broek aan. Op deze momenten is het handig om ze dan nog even te wijzen op regels die tijdens dit spel afgesproken zijn rond gebruik van PC en internet.

Na het toepassen van al deze tools heb ik het voorgesteld aan het team waarmee ik samenwerkte. Zij waren in het begin een beetje geschrokken en wisten niet goed hoe ze hier mee om moesten gaan. Door hun alles stap voor stap uit te leggen zijn zij verder kunnen gaan met het uitwerken van deze hulpverlening. Zoals ik al eerder heb aangegeven gaat Sara dit verder opvolgen binnen de leefgroep. Zij is ook degene die de netwerksite (Ning) binnen de leefgroep verder gaat uitwerken. De opstart van deze pagina is pas begonnen toen mijn stage al afgelopen was, maar doordat ik de vergaderingen nog wel bleef volgen en soms nog samen zat met Sara heb ik haar hier wel mee in de juiste richting kunnen sturen. Toch vind ik het jammer dat ik door tijdsnood er niet in geslaagd ben deze netwerksite samen met haar uit te werken.

Sara (en ik het afgelopen half jaar) vertegenwoordigt ook de leefgroep in de werkgroep rond sociale media. Deze werkgroep is begin januari van start gegaan. Doordat ik al veel kennis had opgedaan en doordat ik het al getest had in de praktijk kon ik veel van mijn ervaringen delen in deze werkgroep. Daarna is Julie in de werkgroep begonnen met het uitleggen van alle tools die gebruikt kunnen worden binnen de leefgroepen. Het is nu de bedoeling dat de verschillende teams dit testen in hun leefgroepen.

Dit is natuurlijk niet iets wat van de ene dag op de andere gebeurt aangezien het wel wat tijd vraagt en die er niet altijd is binnen een team. Toch denk ik dat het een grote vernieuwende meerwaarde kan betekenen voor zowel de organisatie waar ik stage liep als voor andere organisaties, misschien wel de jouwe?

Algemeen besluit

In dit eindwerk heb ik jou als begeleider proberen mee te nemen door de wereld van verandering. Een verandering die wij als begeleiders in de Bijzondere Jeugdzorg ook moeten doormaken. Als je dit eindwerk gelezen hebt, is misschien jouw interesse gegroeid in de vernieuwingen binnen de hulverlening.

Ik hoop dat ik je heb kunnen meegeven van waaruit wij als organisatie gestart zijn. Dat ik heb kunnen meegeven vanuit welke waarden wij als organisatie vertrokken zijn en hoe de internethulpverlening hierin een plaats heeft gekregen.

In het volgende hoofdstuk heb ik jou meer verteld rond het thema zelf. Wat de internethulpverlening inhoudt, hoe er mee te werken. De stappen die je moet doormaken om te komen tot een goed beleid binnen je organisatie i.v.m. online hulp heb ik zo laagdrempelig mogelijk proberen uit te leggen. Via de opbouw van deze stappen moet je normaal gezien een logische volgorde zien voor jou en jouw organisatie.

Als jij iemand bent die niet al te veel kennis had over internet en sociale netwerksites hoop ik jou hierbij geholpen te kunnen hebben met de uitgebreide informatie die ik neerschreef over Facebook, Twitter, Noxa, Netlog,...

Heb je de Portal Page en andere middelen uitgetest in je leefgroep? Vielen ze in de smaak? Zo ja, ga hier zeker mee verder. Dit zijn middelen die altijd in evolutie zijn, je kan hier altijd verder in groeien en ontwikkelen. Zo niet, probeer andere middelen uit, denk 'out of the box'.

Rond veiligheid en privacy online had ik zelf heel weinig kennis. Door veel in boeken te lezen en het internet te raadplegen ben ik mezelf dat eigen beginnen te maken. Het is zeker niet de bedoeling om mensen af te schrikken met dit hoofdstuk, het is juist de bedoeling hen te wijzen op het belang van een goede privacyinstelling. Het bespreken van kinderlokken in mijn eindwerk, is ook niet bedoeld als afschrikking maar eerder als een model-aandachtspunt omtrent veiligheid naar kinderen en hun begeleiders. Moest het zich toch voordoen, praat erover met het kind, maar werk het zeker niet uit op het kind. Probeer de emoties tijdens alle gespreks- en begeleidingsmomenten onder controle te houden.

Emoties onder controle houden is ook iets wat zeer moeilijk is als je te maken krijgt met cyberpesten. In dit hoofdstuk heb ik vooral tips proberen te geven hoe je hiermee moet omgaan zowel als kind als begeleider. Ook heb ik enkele gedragingen meegedeeld die kunnen wijzen naar cyberpesten. Wees hiervoor op je hoede en stel je open als er een kind uit je leefgroep met zulk een probleem te maken krijgt.

De ervaringen die ik heb neergeschreven zijn bedoeld als steun voor jou als begeleider. Hierin laat ik merken dat het inderdaad niet altijd even gemakkelijk is om te starten met deze hulpverlening. Het verloopt met vallen en opstaan maar werpt uiteindelijk wel zijn vruchten af.

Ik hoop dat je binnen jouw organisatie veel kunt ontdekken in het vernieuwend werken met deze methodiek en hartelijk dank voor het lezen van mijn eindwerk.

Bibliografie

Boeken

Bocklandt, P., Niet alle smileys lachen: onlinehulp in eerstelijnswelzijnswerk, Leuven: Acco, 2011

D'Haenens, L.; Vandoninck, S., Kids Online: Kansen en risico's van kinderen en jongeren op het internet, Gent: Academia Press, 2012

Pardoen, J.; Pijpers, R., Mijn kind online: Hoe begeleid je je kind op Internet?, 2de druk, Amsterdam: SWP, 2006

Schalken, F., e.a., Handboek online hulpverlening: Hoe onpersoonlijk contact heel persoonlijk wordt, Houten: Bohn Stafleu van Loghum, 2012

Proefschriften en cursussen

Broothaerts. N., Het lespakket: 'Stop Cyberpesten', Brussel: s.n., 2010 (lespakket cyberpesten; Child Focus)

Broothaerts. N., Het lespakket: 'Think before you post!', Brussel: s.n., 2010 (lespakket Think before you post; Child Focus)

De Waaiburg, Kwaliteitshandboek: Profiel van de voorziening, s.l.: s.n., 2010 (Geel: Kwaliteitshandboek De Waaiburg vzw)

Frans. E., Lespakket 'Seks en Internet' Connected, s.l.: s.n., 2010 (Lespakket 'Seks en Internet' Connected; Sensoa)

Spelen/ Folders

Centrum Informatieve Spelen vzw, De juiste click: een informatief spel voor 10- tot 12-jarigen over veilig internetgebruik, Leuven: Stevens, 2009. (interactief spel rond veilig internetgebruik)

Creative Commons, Veilig internet Gezinspakket: Internetten, een feest !!, s.l.: s.n., 2008 (E-safetykit Child Focus)

Internet

Alaerts H., De Waaiburg van vroeger tot nu, <http://www.dewaaiburg.be/company.html> (10.04.2011).

Brandweer Nederland, <http://www.woonikbrandveilig.nl/> (08.05.2012).

Child Focus, <http://www.clicksafe.be/> (20.10.2011).

Childfocus, <http://www.veiligonline.be/cyberpesten> (20.10.2011).

Digibewust, <http://www.gebouw13.nl/> (08.05.2012).

Digibewust, <http://www.internetbootcamp.nl/> (08.05.2012).

Facebook, <https://www.facebook.com/> (08.05.2012).

Google, <http://maps.google.be> (05.01.2012).

Ibbt vzw, <http://www.povertyisnotagame.com/speel-het-spel/> (08.05.2012).

Internetmagazine, <http://www.infosites.be/> (15.03.2012).

Infoyo, <http://computers-en-internet.infoyo.nl/> (15.03.2012).

Jeugdwerknet, <http://www.apestaartjaren.be/> (20.10.2011).

Jo Van Hecke, <http://e-hulpvlaanderen.ning.com/> (08.05.2012).

Leesvoer, <http://www.leesvoer.be/wp-content/uploads/2011/11/10-belangrijkste-privacy-instellingen-op-Facebook.pdf> (20.10.2011)

Microsoft, <http://www.microsoft.com/nl-be/security/family-safety/predators.aspx> (17.04.2012).

Netlog, <http://nl.netlog.com/> (08.05.2012).

Noxa, <http://noxa.net/> (15.03.2012).

Online hulpverlening, <http://www.online-hulpverlening.be/> (18.09.2011).

Onlinehulp, <http://twitter.com/#!/onlinehulp> (08.05.2012).

Ooi, <http://www.arbomasters.nl/> (08.05.2012).

Paljasken, <http://www.paljasken.be/bescherm-je-facebook-privacy/>(20.10.2011)

Symbaloo, <http://www.symbaloo.com/> (08.05.2012).

Telenet Foundation, <http://www.klikmee.be/> (20.10.2011).

Tonuso, http://www.tonuso.be/projecten/e-hulp_voorstelling.asp (20.10.2011).

Voedingscentrum, <http://www.leerspellen.nl/spel/624/Vetfit.html> (08.05.2012).

Wordpress, <http://xyofeinstein.wordpress.com/2012/01/03/sociale-media-in-belgie-onderzoek-van-iba-en-insites/> (15.03.2012)

Youth Work Online, <http://network.youthworkonline.org.uk/> (20.10.2011).